

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toiminnalliset menetelmät
2014

Maria Kiiveri & Anne Koho

KUVAPATTERISTOSTA VIRTAA VUOROVAIKUTUKSEEN

– Työvälineen kehittäminen varhaiskasvatuksen
ammattilaisille monikulttuuriseen asiakastyöhön

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Maria Kiiveri & Anne Koho

KUVAPATTERISTOSTA VIRTAA VUOROVAIKUTUKSEEN – TYÖVÄLINEEN KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSEN AMMATTILAISILLE MONIKULTTUURISEEN ASIAKASTYÖHÖN

Tämän kehittämishankkeen tehtävänä oli tuottaa työväline maahanmuuttajalasten vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden vuorovaikutuksen tueksi. Työväline konkretisoitui mahdollisimman toimivaksi, yksinkertaiseksi ja informatiiviseksi kuvapatteristiksi, jonka käytön tuli olla helppoa ja vaivatonta. Kuvapatteriston tavoitteena oli luoda mahdollisuus vuorovaikutukseen ilman yhteistä kieltä, toimia puheen tukena, parantaa maahanmuuttajavanhempien osallisuutta lastensa päiväkodin arjessa sekä kehittää kasvatuskumppanuuden laatua.

Työvälineen tuottamisen lähtökohdat kumpusivat työelämästä; osa maahanmuuttajalasten vanhemmista ei kielitaitonsa puutteellisuudesta johtuen kyennyt ymmärrettävään kommunikointiin päiväkodin henkilöstön kanssa. Kehittämisen menetelminä käytettiin tiimityöskentelyä, parityöskentelyä, keskustelua ja neuvottelevaa arviointia. Kehittämishanketta pohjaava teoria koostuu varhaiskasvatuksesta ja kasvatuskumppanuudesta, monikulttuurisuudesta varhaiskasvatuksen näkökulmasta sekä vuorovaikutuksen eri muodoista. Kehittämishankkeen prosessi eteni ideoinnin, suunnittelun ja tuottamisen kautta valmiiseen tuotokseen ja raporttiin. Näiden vaiheiden lomassa toteutettiin parhaan tuloksen aikaansaamiseksi arviointia ja palautteen kautta tuotetun materiaalin muokkausta.

Tuotoksena syntyi kattava, mutta vain oleellisia asioita sisältävä kuvapatteristo, joka koostui tilannekuvista ja niiden rinnalle luoduista erilaisista tunnetiloja ilmentävistä kasvo-, sekä ”kyllä” ja ”ei”-korteista. Valmiin tuotoksen arvioi toimeksiantaja, jonka palautteen pohjalta se vielä muokattiin viimeisteltyyn ja lopulliseen muotoonsa. Kehittämishankkeen tekijät olivat tyytyväisiä lopputulokseen niin tuotoksen, kuin raportoinninkin osalta ja he uskovat kuvapatteriston monikäyttöisyyden antavan jokaiselle käyttäjälle mahdollisuuden toimia sen kanssa itselleen parhaalta tuntuvalla tavalla. Tuotoksen koettiin vastaavan ennalta määrättyihin tavoitteisiin ja kehittämishankkeen etenemisprosessi kokonaisuudessaan toimi tekijöiden ammatillisen kasvun ja kehityksen vahvistajana.

ASIASANAT:

kasvatuskumppanuus, kulttuurienvälinen vuorovaikutus, maahanmuuttajatausta, puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, päivähoito

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Program of Social Services | Activating and Therapeutic Methods

May 2014 | 60 + 13

Outi Linnossuo

Maria Kiiveri & Anne Koho

GETTING ENERGY INTO INTERACTION FROM AN IMAGE COMPOSITION – DEVELOPING A TOOL FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION PROFESSIONALS TO MULTICULTURAL CLIENT WORK

This development project was about producing a tool to support immigrant parents' and day care professionals' interaction. The tool was concretised with an image composition, which was made to be as functional, simple and informative as possible. Its usage had to be easy and effortless. Objectives of the image composition was to create a possibility for interaction without a common language, support speech, enhance the inclusion of immigrant parents in everyday life of their children's day care center and improve the quality of educational partnership.

The base of this development project emerged from working life; some of the immigrant parents weren't able to understandably communicate with daycare workers since their language skills were inadequate. Development methods such as teamwork, pair work, discussion and negotiative evaluation was used in this project. The theory, on which the development project is based, consists of early childhood education, educational partnership, multiculturalism in point of view of early childhood education and different forms of interaction. Process of the development project progressed through different phases, such as generating ideas, planning and production. At the side of these phases, evaluation and modifying of the produced material was executed in order to achieve the best results.

As an output, arose a comprehensive image composition, which included only relevant matter. The image composition consisted of situation images, facial, different emotion expressing images, as well as "yes" and "no" images. The finished output was evaluated by the principal. Based on the feedback that was given, the output was modified into a finished and final form. Makers of the development projects were pleased with the results and they believe that the versatility of the image composition will offer a possibility for each user to function with it in the best way they see fit. The output was experienced to meet the objectives made in the beginning and the process as a whole was felt to strengthen the makers' professional growth and advancement.

KEYWORDS:

educational partnership, cross-cultural interaction, immigrant background, alternative and augmentative communication, daycare

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve	8
2.2 Kehittämistehtävä ja sen tavoitteet	10
2.3 Toimintaympäristönä Salon varhaiskasvatus	11
2.4 Kehittämismenetelmät	12
3 VARHAISKASVATUS JA KASVATUSKUMPPANUUS	18
3.1 Ammattitaitoinen varhaiskasvatus ja päivähoidon perusteet	18
3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet	20
3.3 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen	22
3.4 Perhelähtöisyys ja vanhempien osallisuus	24
4 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSEN NÄKÖKULMASTA	26
4.1 Maahanmuutto Suomessa	26
4.2 Monikulttuurisuuskasvatus	29
4.3 Monikulttuurinen päiväkot	30
5 VUOROVAIKUTUKSEN MUOTOJA	33
5.1 Kohtaaminen ja kommunikointi	33
5.2 Kulttuurien välinen vuorovaikutus	34
5.3 Kuvien käyttö vuorovaikutuksen välineenä	36
6 TUOTOKSENA KUVAPATTERISTO	38
6.1 Kuvapatteristo käytännössä	38
6.2 Kehittämishankkeen eteneminen	40
6.3 Aineiston dokumentointitavat ja tuotettu materiaali	49
6.4 Arviointi ja kehittämisideat	51
7 POHDINTA	54
7.1 Oppiminen läpi kehittämisen vaiheiden	54
7.2 Ammatillinen kasvu ja kehitys	56
LÄHTEET	58

LIITTEET

Liite 1. Esimerkki palaverimuistiosta.
Liite 2. Kuvapatteristo.

KUVAT

Kuva 1. Kasvokortit.	38
Kuva 2. Tilannekuvakortteja.	39
Kuva 3. ”Kyllä” ja ”ei” –kortit.	39

KUVIOT

Kuvio 1. Suomen ulkomaalaisväestö kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymämaan mukaan vuonna 2012 (Väestöliitto 2014).	27
Kuvio 2. Kehittämishankkeen eteneminen.	41

TAULUKOT

Taulukko 1. Lasten äidinkieli Salon päivähoidossa vuonna 2010 (Salon kaupunki 2014a).	8
Taulukko 2. Ulkomaalaisten määrä ja osuus (%) Suomessa (Kansalaisuuden perusteella) vuosina 1990–2012 (Väestöliitto 2014).	28

1 JOHDANTO

Teimme kehittämishankkeen muodossa kuvapatteriston maahanmuuttajalasten vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välisen vuorovaikutuksen tueksi. Kehittämishankkeemme tarve oli lähtöisin Salon varhaiskasvatuksen työelämästä, tarkemmin S2-, eli suomi toisena kielenä lastentarhanopettaja Irmeli Järviseltä. Salon varhaiskasvatuksen henkilöstön ja osan maahanmuuttajalasten vanhempien välisen vuorovaikutuksen toteutuminen ei ole riittävää tukeakseen hyvää kasvatuskumppanuutta yhteisen kielen puuttumisesta johtuen. Kuvapatteriston tavoitteena on luoda mahdollisuus vuorovaikutukseen puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin keinoin. Salon alueella vastaavaa työvälinettä ei ole aikaisemmin kehitetty.

Kehittämishankkeemme toteutettiin 2013 syksyn ja 2014 kevään aikana. Kuvapatteristo koostuu tilannekuvakorteista, kasvokorteista, sekä ”kyllä” ja ”ei”-korteista. Kortit tallennettiin sähköiseen muotoon, jotta koko kuvapatteriston levittäminen sekä käyttöön tulostaminen olisi mahdollisimman vaivatonta ja yksinkertaista. Korttien suuruudeksi valittiin taskukoko niiden mukana kantamisen helpottamiseksi. Tässä raportissa kerromme, kuinka kortit ideoitiin, suunniteltiin ja toteutettiin, mitä kehittämisen menetelmiä ja dokumentointitapoja käytimme, millaisessa ympäristössä ja keiden kanssa yhteistyössä kehittämishanke pantiin käytäntöön, sekä mitä eettisiä periaatteita korttien suunnittelussa piti ottaa huomioon.

Raporttimme alussa kerromme kehittämishankkeemme lähtökohdista; sen taustasta ja työelämlähtöisestä tarpeesta, kehittämismenetelmistä, sekä tehtävästä ja tavoitteista, joihin kehittämishankkeellamme pyrimme vastaamaan. Esittelemme myös toimintaympäristön sekä mukana olleet toimijat. Pohjustamme kehittämishankettamme teorialla ammattitaitoisesta varhaiskasvatuksesta, kasvatuskumppanuudesta, monikulttuurisuudesta, kuvien käytöstä vuorovaikutuksen välineinä ja erilaisista vuorovaikutuksen muodoista. Pyrimme teorialla avaamaan yhteisen vuorovaikutusmenetelmän löytymisen tärkeyttä, sen puuttumi-

sen haittoja kasvatuskumppanuuden kehittymiselle ja rakentumiselle, sekä selkeyttämään kasvatuskumppanuuden roolia hyvässä päivähoidossa.

Seuraavaksi kuvaamme tuotoksen tuottamisen vaiheet; ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen, sekä näiden lomassa tapahtuneen arvioinnin, ja sen pohjalta tehdyt muutokset. Esittelemme valmiin tuotoksen, joka löytyy kokonaisuudessaan liitteenä raportin lopusta. Sivuamme myös niin korttien tekemisen eettisiä näkökulmia ja lupa-asioita, kuin aineiston dokumentointitapojakin. Pohdimme matkan varrella nousseita ajatuksia siitä, kuinka kuvapatteristoa voisi arvioida työelämässä ja kehittää sen käytettävyyttä huippuunsa. Viimeisenä vielä tuomme ilmi arviomme tuotoksen käytettävyyden oletuksista, sen tuottamisen onnistumisesta, kehittämishankkeen etenemisestä, omasta toiminnastamme, sekä ammatillisen kasvumme kehityksestä.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen tausta ja tarve

Vuonna 2010 suomea toisena kielenä puhuvia lapsia oli Salossa yhteensä 192. Päivähoidossa monikulttuurisuus on sekä haaste että rikkaus. Maahanmuuttajalasten varhaiskasvatus perustuu yleisiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin, sekä lapsen äidinkielen ja kulttuurisen taustan huomioon ottamiseen. Suomi toisena kielenä -opetus on suomenkielen tehostettua opetusta lapsille, joiden äidinkieli on muu, kuin suomi. Tarvittaessa myös S2-opettaja konsultoi ja ohjaa henkilökuntaa ja osallistuu varhaiskasvatuksen monikulttuurisuustyöryhmään, joka kehittää S2-lasten monikulttuurista varhaiskasvatusta ja kielen oppimisen seurantaa. (Salon kaupunki 2014a.)

Taulukko 1. Lasten äidinkieli Salon päivähoidossa vuonna 2010 (Salon kaupunki 2014a).

Äidinkieli	% -osuus päivähoidossa olevista lapsista Salossa
venäjä	34 %
viro/eesti	17 %
albania	15 %
kurdi	7 %
kiina	3 %
thai	3 %
turkki	3 %
muut	18 %

S2-opetuksen tavoitteena on luoda lapsille luontaisia keinoja tunteidensa kohtaamiseen ja niiden sanoittamiseen, sillä tunteet rakentavat lapsen myönteiset ja kielteiset suhteet ihmisiin, kulttuuriin ja muuhun ympäristöön. On tärkeää, että kasvattajat pystyvät jossain määrin tunnistamaan lapsen tunnemaailmaa ja antamaan hänelle mahdollisuuksia ilmaista omia tunteitaan. Tulee olla hyvin selvää, että myönteisen tunneilmapiiirin luominen erilaisesta kulttuurista tulevan

lapsen kohdalla on alkutilanteessa jopa tärkeämpää, kuin tiedollisten tavoitteiden asettaminen. (Pollari & Koppinen 2011, 28–29.)

S2-opetuksen järjestämiseen kuuluu olennaisena osana lapsen kehityksen havainnointi, dokumentointi ja arviointi. Siinä käytetään hyödyksi varhaiskasvatuksen toimintatapoja sekä henkilökunnan jo olemassa olevaa osaamista. Kielenkehityksen rinnalla tavoitteena on, että lapsi tulee tietoiseksi omasta kulttuuriperinnöstään ja oppii arvostamaan sitä, ja näin ollen kykenee rakentamaan ja vahvistamaan omaa kulttuuri-identiteettiään. (Kivijärvi 2011, 249.)

S2-opetus kuuluu osaksi päivähoidon kasvatus- ja hoitohenkilöstön perustehtävää. S2-opetus on toiminnallista, tavoitteellista ja jatkuvaa. S2-lastentarhanopettaja kertoi itse esimerkiksi antavansa tehostettua suomen kielen pienryhmäopetusta päiväkodeissa, joissa on paljon maahanmuuttajalapsia. Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tietojen ja kokemusten yhdistämisellä eli kasvatuskumppanuudella luodaan puitteet lapsen kehitykselle, kasvuille ja oppimiselle. Kasvatuskumppanuus on osapuolten saumatonta ja tasavertaista yhteistyötä, jota arvostamalla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. (Salon kaupunki 2014b.)

Otimme yhteyttä Salon kaupungin varhaiskasvatuksen S2-opettajaan selvittääksemme olisiko hänellä tarvetta työpanokselle kehittämissankkeen muodossa. Yhteydenottomme S2-lastentarhanopettajaan juonsi juurensa siitä, että toivoimme kehittämissankkeelle todellista tarvetta ja aiheen tulevan varhaiskasvatuksen piiristä. S2-lastentarhanopettaja kertoi, että vuoden 2013 marraskuussa tilanne Salon varhaiskasvatuksessa oli se, ettei osan maahanmuuttajalasten vanhempien kielitaito riittänyt kommunikointiin päivähoidon henkilöstön kanssa.

S2-opettaja jatkoi, että maahanmuuttajavanhemmat eivät tästä johtuen aina saaneet tarvitsemaansa informaatiota lastensa päiväkotipäivän kulusta; mikäli päiväkodissa oli esimerkiksi ollut ristiriitoja tai ongelmia muun muassa lasten ulkoilussa, nukkumisessa tai syömisessä, saattoivat nämä vanhemmat jäädä

asioista tietämättömiksi. Kasvatuskumppanuus lasten kasvun ja kehityksen turvaamiseksi ei näin ollen toteutunut riittävän hyvin.

S2-opettajan mukaan hehtisessä päiväkotiympäristössä haasteena oli löytää riittävästi resursseja ja voimavaroja tuottaa välineitä yhteisen vuorovaikutuksen tueksi. Näin ollen vaihtoehtoisen kommunikointimenetelmän pohtimiseen eikä sen tuottamiseen löytynyt riittävästi aikaa. Salon varhaiskasvatus tarvitsi siis ulkopuolisen työpanoksen tämän mahdollistamiseen.

2.2 Kehittämistehtävä ja sen tavoitteet

S2-lastentarhanopettaja oli listannut valmiiksi useampia vaihtoehtoja kehittämistehtävälle, joihin hän koki Salon varhaiskasvatuksella olevan tarvetta. Pohdimme yhdessä, mikä näistä vaihtoehtoista tukisi parhaiten ammatillista kasvuamme ja vastaisi toiveitamme sekä odotuksiamme siitä, millaiseen kehittämishankkeeseen halusimme ryhtyä. Vaihtoehtoja puntaroituamme päädyimme kommunikointimenetelmän luomiseen päivähoidon työntekijöiden ja maahanmuuttajalasten vanhempien välille.

Lopulliseksi kehittämistehtäväksemme rajasimme tuottaa toimivan kuvapatteriston päiväkotipäivän vaiheista ja niiden kulusta maahanmuuttajalasten vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden vuorovaikutuksen tueksi. Kuvapatteriston tuli olla tarpeeksi yksinkertainen ja informatiivinen, jotta sen käyttö olisi helppoa ja vaivatonta.

Kuvapatteriston tavoitteena on luoda mahdollisuus vuorovaikutukseen ilman yhteistä kieltä, toimia puheen tukena ja parantaa maahanmuuttajavanhempien osallisuutta päiväkodin arjessa, sekä näin ollen kehittää kasvatuskumppanuuden laatua. Kuvapatteristo tuotettiin ensisijaisesti Salon varhaiskasvatuksen käyttöön, mutta sen laajempikin levitys on mahdollista. Sen arviointi käytännössä ja käytettävyyden kehittäminen rajattiin kuitenkin oman työmme ulkopuolelle, sillä muuten kehittämishankkeemme olisi ollut turhan laaja sen luonteeseen ja ajan rajallisuuteen nähden.

2.3 Toimintaympäristönä Salon varhaiskasvatus

Salon kaupungin varhaiskasvatus muodostuu erilaisista palveluista, jotka toimivat yli 30 yksikössä. Tarjolla on alle kouluikäisille lapsille päiväkotitoimintaa, avointa päiväkotitoimintaa, perhepäivähoitoa, ryhmäperhepäivähoitoa, esiopetusta, leikkikoulutoimintaa ja leikkipuistotoimintaa. Toimintaa ohjaa Salon kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat sekä päiväkotien omat laatu-käsikirjat. (Salon kaupunki 2014c.)

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten erilaisissa elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista, suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta. Salon kaupunki pyrkii toteuttamaan varhaiskasvatuspalveluita niin, että lapsen on mahdollisimman hyvä kehittyä, kasvaa ja oppia turvallisessa ja hyväksyvässä kasvuympäristössä. Salon kaupungin varhaiskasvatuspalvelut toimivat aidossa vuorovaikutussuhteessa vanhempien kanssa. Salon varhaiskasvatuspalvelujen kanssa yhteistyössä toimivat sosiaali-, terveys- ja opetustoimi, lapsi- ja perhetyöjärjestöt, sekä erilaiset yhteisöt ja seurakunta. (Salon kaupunki 2014b.)

Kehittämishankkeemme tavoitteellisen eteenpäinviemisen tukemiseksi työskenteli yhteensä viisi toimijaa. Kuvapatteriston kokonaisvaltaisesta toteutuksesta ja kehittämishankkeen etenemisestä vastasimme itse kahden henkilön työpanoksen voimin. Ohjaavalta opettajalta saimme neuvoja mieltämme askarruttaviin kysymyksiin, sekä ohjausta kirjallisen toteutuksen ulkoasuun liittyvissä asioissa. Kanssamme yhteistyössä toimi tietysti myös toimeksiantajamme S2-lastentarhanopettaja ja hänen välityksellään käytännössä koko Salon varhaiskasvatuspalvelut saivat äänensä kuuluviin. Konsultaatiota, arvokasta maahanmuuttajanäkökulmaa ja mielipiteitä siitä, mitä kuvapatteriston olisi hyvä sisältää, saimme Salon neuvolan perhetyöntekijä Susanna Kauhalalta.

Kehittämishankkeemme tuotos on suunnattu ensisijaisesti maahanmuuttajavanhemmille ja heidän lapsilleen, sekä Salon kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden päivähoidon työntekijöille. Saumaton yhteistyö niin meidän kehittämis-

hankkeen toteuttajien kesken, kuin myös toimeksiantajan, ohjaavan opettajan, ja perhetyöntekijänkin kesken toimi pohjana onnistuneelle kehittämishankkeelle.

2.4 Kehittämismenetelmät

Kehittäminen nähdään usein konkreettisena toimintana, jolla pyritään selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen ja toimintatavan tai toimintarakenteen kehittämiseen. Kehittäminen voi pitää sisällään sekä uusien ideoiden keksimisen, että niiden levittämisen ja vakiinnuttamisen. Kuten meidänkin tavoitteistamme käy ilmi, kehittäminen tähtää aina johonkin muutokseen. Sillä tavoitteluaan jotakin parempaa ja tehokkaampaa, kuin mitä aikaisemmat toimintatavat ovat voineet tarjota. Näin ajateltuna kehittäminen on luonteeltaan ennen kaikkea käytännöllistä asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 14, 16.)

Lähtökohtina kehittämishankkeellemme olivat toimeksiantajamme huomioidut nykyisen toiminnan ongelmista ja ajatukset muutoksesta parempaan. Jotta muutosten toimeenpaneminen ja uuden, paremman toimintamallin luominen oli mahdollista, tuli meidän ottaa käyttöömme erilaisia kehittämisen menetelmiä tavoitteidemme saavuttamiseksi. Tässä luvussa esittelemme niitä kehittämismenetelmiä, joita kehittämishankkeessamme käytimme.

Tiimityöskentely

Ryhmä on kahden tai useamman henkilön muodostama, toistuvasti keskenään vuorovaikutuksessa oleva joukko, joka työskentelee yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Pysyvää ryhmää, joka harjoittaa tiivistä, jatkuvaa työskentelyä viitataan usein tiimiksi. Toimintaa tiimissä, joka pyrkii suorittamaan yhteistä, ennalta määrättyä tehtävää, ja jolla on mahdollisuus suunnitella itse omaa työtään ja toimintatapojaan kutsutaan tiimityöskentelyksi. Kuitenkin tiimissä toimijan oma näkemys on ratkaisevaa siinä, kutsuuko hän työtään tiimivai ryhmätyöskentelyksi. (Tiimityö 2014.)

Ammattikorkeakoulujen kehittämishanke on monella tavalla tiimityötä. Se on toimeksiantajan, kehittämishankkeen tekijöiden ja ohjaavan opettajan yhteinen hanke. (Anttila 2007, 154.) Kehittämishankkeemme myötä aloitimme yhteistyön tekemisen toimeksiantajamme Salon varhaiskasvatuksen S2-lastentarhanopettajan kanssa. Tapasimme hänet ensimmäisen kerran marraskuussa 2013 ja sovimme yhdessä toimeksiannosta, sekä siitä, mitä yhteistyömme pitäisi sisällään. Tiimin tavoitteista, aikataulusta ja päämäärästä on hyvä sopia heti alussa. Näin toimintaan on helpompi sitoutua ja toiminnasta jää pois yleinen epätietoisuus. (Leskinen 2009, 18.)

Kuvapatteristoa suunnitellessamme tiimityöskentelylle luonteenomaisin piirtein otimme huomioon S2-lastentarhanopettajan työnsä kautta saadun tiedon nykyisen toimintatavan puutteellisuudesta ja hänen toiveensa sen parantamiseksi. Pyrimme työskentelyssämme vastaamaan näihin toiveisiin, mutta myös tuoda hänelle ilmi omaa näkökantaamme. Toimeksiantajamme lisäksi tapasimme myös Salon neuvolan perhetyöntekijän kaksi kertaa ja olimme hänen kanssaan puhelimitse yhteydessä näiden kertojen välissä, jotta yhteistyömme pysyi yllä.

Aloitimme yhteistyön kehittämishankkeemme ohjaavan opettajan kanssa käytännössä vasta sen jälkeen, kun toimeksianto oli selvillä sekä kehittämistehävä rajattu ja yhteistyö toimeksiantajan kanssa aloitettu. Tiimityöskentely hänen kanssaan oli siinä mielessä saumatonta, että tapasimme säännöllisin väliajoin kehittämishankkeen eteenpäinviemiseksi tarkoitetuissa seminaareissa, joita oli yhteensä neljä. Tällöin oli mahdollisuus keskusteluun ja ajatustenvaihtoon samalla tavalla, mutta lyhyemmin, kuin etukäteen sovitussa ohjauskeskustelussa.

Kun tiimityöskentelyä toteutettiin eri organisaatioista tulevien ammattilaisten kanssa, pystyimme tehokkaasti hyödyntämään kehittämishankkeessamme erilaista osaamista. Näin ollen saimme tiimityöskentelyymme korvaamatonta näkökulmaa erilaisilla työkentillä toimivilta ihmisiltä ja rikastuttavan moniammatillisen ulottuvuuden.

Parityöskentely

Keskinäinen työskentelymme käynnistyi elokuun alussa vuonna 2013, jolloin sovimme kehittämishankkeen toteuttamisesta yhdessä, meidän kahden opiskelijan voimin. Ryhdyimme parityönä ideoimaan kehittämishankkeemme sisältöä, etsimään sille toimeksiantajaa sekä valmistautumaan syyskuun loppupuolella pidettyyn ideaseminaariin, jonka tarkoituksena oli tuoda muille opiskelijoille ja ohjaavalle opettajalle ilmi alustava ajatus kehittämishankkeesta, sen aihealueesta ja toteutustavasta. Teimme tiivistä parityötä kasvotusten, mutta myös puhelimen ja sähköpostin, sekä Skype -pikaviestintäohjelman välityksellä, joka mahdollisti kuvapuheluiden soittamisen toisillemme Internetin kautta.

Parityöskentelymme oli saumatonta ja jatkuvaa kehittämishankkeen alusta lähtien. Osittain tällaiselle parityöskentelylle loi mahdollisuuden koulutusohjelmamme laatimat tavoitteet kehittämishankkeen tasaisen etenemisen tueksi, joihin pyrittiin vastaamaan seminaarityöskentelyn muodossa. Noin kahden kuukauden välein pidettyihin seminaareihin valmistelimme yhdessä kunkin seminaarin vaatimuksiin vastaavan esityksen kehittämishankkeemme etenemisestä. Yhteistyömme sujuvuus perustui kiinnostukseen kehittämishankettamme, ja sitoutuneisuuteen toisiamme kohtaan. Tämä teki kehittämishankkeemme työskentämisestä mielekästä ja luontevaa. Kevään 2014 aikana tapasimme toisiamme kasvotusten yhteensä 15 kertaa

Säännöllisesti toteutunut parityöskentely helpotti kehittämishankkeemme aika-
taulussa pysymistä, sillä oman työpanoksemme osalta olimme itsemme lisäksi vastuussa myös toinen toisillemme. Yhdessä tekeminen kannusti meitä aktiiviseen, tavoitteelliseen ja refleктоivaan työotteeseen. Se antoi meille kokemuksen siitä, että saamme apua, tukea ja kannustusta toisiltamme tarpeen vaatiessa ja tästä johtuen selviydyimme haastavistakin tilanteista. Aktiivinen ja monipuolinen näkökulmien ja ideoiden jakaminen keskenämme myös ehkäisi asioiden paikallaan pyörittelyä tilanteissa, jotka eivät tuottaneet tulosta ahkerasta yksinmiettinnästä huolimatta. Yhdessä tekemällä pystyimme hyödyntämään kahden henkilön tietotaitoa kehittämishankettamme työstäessä.

Keskustelu

Keskustelumenetelmä perustuu siihen ajatukseen, että menetelmää käyttävillä henkilöillä on sen kautta mahdollisuus yhdessä kehittää ja luoda työvälineitä ymmärryksen parantamiseksi (Toikko & Rantanen 2009, 106). Erilaiset kehittämistehtävät löytyvät, kehittyvät ja tarkentuvat yhteisessä tasavertaisessa vuorovaikutuksessa. Keskusteluissa on lopulta aina kyse hyvin inhimillisestä ja tasavertaisesta kohtaamisesta. (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2010, 174–175.)

Aktiiviset ja tasavertaiset keskustelut välillämme auttoivat kehittämishankkeemme sisällön suunnittelussa. Tasavertaisuus keskusteluissamme toteutui avoimen ja luottamuksellisen ilmapiirin ansiosta; uskalsimme rehellisesti tuoda ilmi omia mielipiteitämme, sillä osasimme arvostaa ja kunnioittaa toistemme esiin tuomia ajatuksia. Dialogisissa keskusteluissa korostetaan keskustelun vuorovaikutteisuuutta ja kaikkien asianosaisten mahdollisuutta osallistua yhteiseen keskusteluun. Tarkoituksena on nostaa esille erilaisia näkökulmia ja keskustella niistä avoimesti, sekä tuottaa sopimuksia siitä, mitä asioille käytännössä ollaan tekemässä. (Toikko & Rantanen 2009, 105–106.)

Vuorovaikutuksellisessa ja innostavassa keskustelussa syntyy erilaisia temaat-tisia juonia, sivujuonia ja kerroksia, joista kumpikin osapuoli saa aineksia työstää ajatuksia, tunteita ja tietoa eteenpäin. Parhaimmillaan pitkäjänteiset keskustelut tuottavat yhteisen toimintatavan ja keskustelukulttuurin, joka toimii kehittämistyön myöhemmissä vaiheissa yhteistyön edistäjänä, kun vastaan tulee tiukoja tilanteita tai mahdollisia ristiriitoja. (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2010, 176, 178.) Avoin ja dialoginen keskustelu läpi koko kehittämishankkeemme mahdollisti turvallisen ja idearikkaan työilmapiirin. Turvallisen työilmapiirin myötä ajatusten vaihto välillämme tuntui luontevalta sekä tavoitteelliselta.

Toimeksiantajan kanssa käydyt keskustelut vahvistavat tai vastaavasti oikaisevat hankkeen suuntaa tarvittaessa (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2010, 178). Aktiiviset keskustelut toimeksiantajamme ja Salon perhetyöntekijän kanssa toimivat menetelmänä kehittämishankkeessamme. Keskusteluiden pohjalta pys-

tyimme suunnittelemaan ja kehittämään kuvapatteristoa ja sen toteutumista parhaalla mahdollisella tavalla.

Neuvotteleva arviointi

Kehittämishankkeessa kyky reflektoida sekä omaa, että muiden toimintaa on työn onnistumisen kannalta tärkeää. Reflektio tarkoittaa tavalla tai toisella omiin ajatuksiin kääntymistä, tekojen ja sen seurauksien pohdintaa ja omien toimien perustelemista. (Anttila 2007, 56.) Neuvotteleva arviointi on luonteeltaan vuorovaikutuksellista; ajatuksena ei ole lyödä yhtä näkemystä lukkoon vaan kehittää näkemyksiä neuvottelujen kautta. Tämänkaltainen arviointi ei ole sidottu pelkkään keskusteluun, vaan sillä on suora yhteys toimintaan. Arviointi ja toiminta vuorottelevat keskenään. (Toikko & Rantanen 2009, 85.)

Arviointivaihe antaa osallistujille mahdollisuuden oppia ja kehittää näkemyksiään eteenpäin. Se toimii myös seuraavan askeleen suunnittelun pohjana. (Anttila 2007, 60.) Koska emme pystyneet ajan ja työpanoksemme, sekä koulutuksemme asettamien opintopisteiden rajallisuudesta johtuen liittämään kehittämistyöhömme kuvapatteriston testausta ja arviointia käytännössä, koimme ensiarvoisen tärkeäksi toteuttaa keskenämme neuvottelevaa arviointia säännöllisin väliajoin. Meidän tuli kummankin olla yhteisymmärryksessä siitä, millainen tahotoisimme kuvapatteriston olevan ja toimisivatko valitsemamme ratkaisut vai eivät. Meidän tuli myös pohtia, kuinka jatkamme työmme kehittämistä kunkin arviointikerran jälkeen.

Aluksi työstimme kehittämishankettamme kumpikin omilla tahoillamme, sillä kotipaikkakuntiemme välillä olevat, noin 50 kilometriä hankaloittivat päivittäistä yhteistyötämme. Tammikuun 2014 alusta lähtien pyrimme tapaamaan viikonloppuisin aina, kun siihen oli mahdollisuus, jotta kykenimme yhdessä miettimään mieltämme askarruttavia kysymyksiä. Muutama tapaamisistamme oli vain yhden päivän mittainen, mutta useimmat kestivät 2-3 päivää. Helmikuun alusta alkaen tapasimme lähes joka viikonloppu varmistaaksemme yhteisen näkökannan kehittämishankkeemme etenemisestä. Tällöin toteutimme myös neuvotte-

levaa arviointia joka tapaamiskerralla, jotta pystyimme olemaan varmoja siitä, että työskentelymme laatu oli parasta mahdollista.

Arviointi voidaan ajatella neuvottelujen kautta eteneväksi prosessiksi. Tällaiset neuvottelut pitävät sisällään näkemyksien sovittelua ja yhteisen ymmärryksen hakemista; toimijoiden tulee tuoda ilmi omat mielipiteensä ja visionsa, sekä heidän tulee olla valmiit oman toimintansa kriittiseen arviointiin eri näkökulmista. Arvioinnissa onkin kysymys oman toiminnan reflektiivisestä ja kriittisestä puna-roinnista. (Toikko & Rantanen 2009, 84.) Tapaamisia vuonna 2014 tammikuusta toukokuuhun, joissa toteutimme neuvottelevaa arviointia, oli yhteensä 10.

Reflektiota toteutetaan monesti yksin, mutta usein kaivataan myös toista ihmistä, jonka kanssa voidaan yhdessä miettiä kyseessä olevia asioita (Anttila 2007, 57). Meidän tuli istua alas ja kriittisesti tarkastella omaa toimintaamme ja sen tuloksia sekä kyseenalaistaa tekemiämme päätöksiä, jotta kuvapatteristosta tulisi mahdollisimman toimiva. Päästäksemme parhaaseen lopputulokseen tuli arviointia suorittaa avoimessa ilmapiirissä, jossa sana oli vapaa.

Vertaisuus nähdään myös keskeisenä elementtinä neuvottelevassa arvioinnissa. Tällöin kysymys on kollektiivisesta prosessista, jolloin toimijat arvioivat omia kollektiivisia lähtökohtiaan ja jossa kollektiivisuus voi rakentua ammatillisuuteen nähden joko positiivisesti tai negatiivisesti. Voidaan puhua myös reflektiivisesta työotteesta, jossa toimintaa tarkastellaan kriittisesti taustalla olevien kollektiivisten periaatteiden, oletuksien ja uskomuksien pohjalta. (Toikko & Rantanen 2009, 84.)

Oli tärkeää pysyä kartalla myös yhteistyöstämme. Intensiivisen ja pitkäkestois- sen, stressaavankin kehittämishankkeen eteenpäinvieminen yhdessä vaati työtä myös oman parityöskentelymme eteen. Arviointia tuli suorittaa kollektiivisesti, yhteinen työpanoksemme huomioon ottaen ja sen tehokkuutta kriittisesti tarkas- tellen.

3 VARHAISKASVATUS JA KASVATUSKUMPPANUUS

3.1 Ammattitaitoinen varhaiskasvatus ja päivähoidon perusteet

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista (Stakes 2005, 11). Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneitten Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen. Tämän peruseriaatteisiin kuuluvat lapsen oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ja hyvään elämään. Sopimusvaltio lupaa lapsille osuuden yhteiskunnan voimavaroista, takaa suojelun ja huolenpidon sekä antaa lapsille oikeuden osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Näiden oikeuksien tulee toteutua jokaisen lapsen elämässä. (Halme & Vataja 2011, 9.)

Kun lapsi aloittaa päivähoidon, laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä hänen vanhempiensa kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman perusteella koko päivähoidon henkilöstö voi toimia johdonmukaisesti ja lapsen yksilölliset tarpeet tiedostaen. Päivähoidon henkilöstön tehtävänä on havainnoida lapsen kehitystä systemaattisesti ja tietoisesti, sekä ottaa tehdyt havainnot huomioon toiminnan suunnittelussa. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan päivähoitossa säännöllisesti niin päivähoidon henkilöstön kesken, kuin vanhempienkin kanssa. (Stakes 2005, 32–33.)

Päivähoito on lapsiperheille keskeinen sosiaalipalvelu. Lasten vanhemmilla on oikeus saada lapselle kunnan järjestämä päivähoitopaikka, kunnes lapsi siirtyy kouluun. Päivähoitoa Suomessa ohjaavat päivähoitolaki ja varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset. Päivähoidon kasvatustavoitteet liitettiin lakiin lasten päivähoitosta vuonna 1983. (Halme & Vataja 2011, 9; Karling ym. 2008, 39–40.)

Laissa lasten päivähoidon kasvatustavoitteista määrätään seuraavasti: ”päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö” (Laki lasten päivähoidosta 25.3.1983/304 2a§).

Määriteltäessä päivähoidon perustehtävää voidaan käyttää suppeaa tai laajaa tulkintatapaa. Suppean tulkinnan mukaan päivähoidon perustehtävä sisältää lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen. Laajan tulkinnan mukaan päivähoidon perustehtäviin luetaan edellä mainittujen lisäksi vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimi. (Koivunen 2009, 11.)

Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä. Lapsen päivä päivähoidossa muodostuu erilaisista arkeen liittyvistä tilanteista, jotka ovat päivärytmin perusta. Lapsen päivähoitopäivään kuuluvat erilaiset vuorovaikutustilanteet, arjen pienet työtehtävät, leikki ja muu lapselle ominainen toiminta, jotka ovat tärkeitä lapsen kasvun ja oppimisen tilanteita. Kasvattajat päivähoidossa tuovat lapsen päivän eri vaiheisiin kasvatuksen ja opetuksen ulottuvuuteen. (Stakes 2005, 11.)

Hoidon, kasvatuksen, ja opetuksen välistä rajaa voi olla päivähoidossa kuitenkin vaikea eritellä. Päivähoidon toiminnassa nämä kaikki osa-alueet voivat toteutua jopa samanaikaisesti. Lastenhoito sisältää perushoidon ja hoivan, joihin kuuluu lapsen perustarpeista huolehtiminen. Näitä ovat muun muassa ravinnon saannista, vaatetuksesta, siisteydestä, ulkoilusta, läheisistä, ja turvallisista ihmissuhteista sekä riittävästä unesta huolehtiminen. Kasvatus sisältää pedagogisia elementtejä, mutta selkeämmin pedagogiikka korostuu esiopetuksessa. (Koivunen 2009, 12.)

Varhaiskasvatuksessa kasvatuksellisuus on osa päivähoidon arkea. Kasvatusta tapahtuu järjestettyjen toiminnallisten oppitukioiden lisäksi niin ruokailutilan-

teissa kuin perushoidossa. Oppimisessa painottuu lapsen oma aktiivinen toiminta, elämyksellisyys, leikki ja lapsen ikätaso huomioiden sopivan haasteelliset tehtävät. (Reunamo 2007, 35; Järvinen ym. 2009, 31.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan lasten vanhempien ja päivähoidon henkilöstön tietoista yhteistä sitoutumista lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Jotta kasvatuskumppanuus toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla, edellytyksenä on vanhempien ja päivähoidon henkilöstön keskinäinen luottamus, kunnioitus ja tasavertainen suhde. (Stakes 2005, 31; Karling ym. 2008, 294.)

Hyvään kasvatuskumppanuuteen kuuluu päiväkodin henkilöstön ymmärrys siitä, että erityisesti maahanmuuttajalasten vanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta päiväkodista, päivähoidon toimintatavoista, sekä siitä, mitä lasten odotetaan oppivan ja mitä vanhemmat voivat tehdä tukeakseen lasten oppimista. Vanhempien arvostus päivähoidon toimintatapoja ja opetusta kohtaan lisää myös lasten oppimismotivaatiota ja helpottaa sopeutumista päiväkotiin, joten yhteistyön parantaminen huippuunsa on kaikkien kannalta mielekästä. (Paavola & Talib 2010, 125.)

Kuunteleminen on keskeinen osa kasvatuskumppanuutta. Kuulluksi tuleminen on aina vanhemmillekin eheyttävä kokemus. Kasvojen ilmeet ja eleet, jotka viestittävät puhujalle siitä, että kuuliija on läsnä ja halukas kuulemaan ovat aidon kuuntelemisen lisäksi hyvän kuuntelijan erityispiirteitä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) Varhaiskasvattajan tulisi asettua rauhassa kuulemaan vanhemman ajatuksia. Kuuntelemalla perhettä saadaan arvokasta tietoa ja se auttaa paremmin myös ymmärtämään lapsen tilannetta. Osallistuva kuunteleminen onkin avainsana erityisesti dialogisessa vuoropuhelussa. (Halme & Vataja 2011, 74–75.)

Dialogisuus on kahden tai useamman keskustelijan välistä vastavuoroista, kunnioittavaa, vilpitöntä, sitoutunutta, aktiivista, ja avointa kommunikointia. Dialogi-

nen vuoropuhelu mahdollistaa erimielisyyksien kohtaamisen ilman vastakainasettelua. Parhaimmillaan dialogisuus on kommunikointia, jossa kumpikin osapuoli oppii ja voi muuttaa asenteitaan ja mielipiteitään. Dialoginen vuoropuhelu vaatii luottamusta ja pyrkimystä yhteisymmärrykseen. Dialogisuus pitää sisällään kielen ja puheen lisäksi eleet, ilmeet, äänensävyyn, kosketuksen sekä ympäristön viestit. (Järvinen ym. 2009, 31.)

Onnistunut dialoginen vuoropuhelu myös eri kulttuurien välillä on kasvatuskumppanuuden toteutumisen kannalta tärkeää, se sallii eri mieltä olemisen, rehellisyyden ja suorapuheisuuden, se toteutuu ilmapiirissä, jossa toisen tietämys ei ole toisen tietämystä arvokkaampaa. Siinä luodaan ymmärrystä, hyvää keskusteluilmapiiriä, eikä siinä valita puolia. Dialogi on ikään kuin taito ajatella, puhua ja toimia yhdessä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38; Council of Europe 2013.)

Kasvatuskumppanuuden periaatteisiin sisältyy myös keskinäinen arvostus ja hyväksyminen, jotka näyttäytyvät toisen kunnioittamisena. Vanhempia tulisi ajatella pedagogisina kumppaneina, eikä pitää heitä vain ja ainoastaan asiakkaina. Päivähoidon työntekijän ja vanhemman asiantuntijuudet tulisi asettaa rinnakkaisiksi ja samanveroisiksi. (Alasuutari 2010, 21–22.) Kunnioittava suhde luodaan ennen kaikkea myönteisen asenteen kautta. Päivähoidon henkilöstön tulee kunnioittaa myös perheen yksityisyyttä ja oikeutta siihen, että aivan kaikkia asioita ei ole pakko jakaa vieraiden ihmisten kanssa. (Halme & Vataja 2011, 75.)

Mikäli kunnioitus jostakin syystä puuttuu vuorovaikutussuhteesta, ilmenee se toisen mitätöimisenä, selän kääntämisenä ja sanomisen merkityksen vähätteleminenä. Ihmisen voi olla helpompi hyväksyä sellaiset toimintatavat, jotka ovat lähellä hänen omiaan ja helposti vierastetaan toimintatapoja, jotka tuntuvat kaukaisilta tai sopimattomilta. Toimimalla ja puhumalla rehellisesti peittelemättä ja teeskentelemättä osoitetaan toiselle kunnioitusta, joka helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34–35.)

Yhteistyömuodot tulee muistaa soveltaa kuitenkin jokaiselle perheelle sopiviksi. Intensiivinen ja hienovaraisuuteen pyrkivä työskentely jo heti päivähoitoproses-

sin käynnistysvaiheessa luo vanhemmille kuulluksi tulemisen, kunnioituksen ja luottamuksen kokemuksia. (Karikoski & Tillikka 2011, 85.)

Luottamuksellisen ilmapiirin luominen henkilöstön ja vanhempien välille on myös yksi kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate. Sen aikaansaamiseksi vaaditaan paljon kohtaamisia ja vuoropuhelua; luottamus rakentuu ajan kanssa. Sitä voidaan saavuttaa pienillä teoilla ja perheelle tärkeiden asioiden huomioimisella. Usein luottamus rakentuu työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta ja vanhempien mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa lapsensa hoitoon, opetukseen ja kasvatukseen. Tulee kuitenkin muistaa, että ihmiset ovat erilaisia ja tarvitsevat eripituisen ajan saavuttaakseen luottamuksen. Luottamuksen syntyyn voi myös vaikuttaa aikaisemmat kokemukset samantyyppisistä tilanteista, joten mikäli ne ovat olleet negatiivisia, sen rakentaminen vaatii kärsivällisyyttä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36; Halme & Vataja 2011, 75.)

3.3 Kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö päivähoidossa pitää sisällään kaikenlaisen vanhempien ja kasvattajien välisen vuorovaikutuksen ja toiminnan. Päivähoidossa puhutaan kasvatustavasta ja vastuun jakamisesta. Lapsen kasvatustavasta vanhempien ja kasvattajien kesken edellyttää erittäin tiivistä ja toimivaa yhteistyötä. Jaetun kasvatustavan yhteydessä voidaan puhua myös vastuun kumppanuudesta, joka tarkoittaa sitä, että molemmat osapuolet huolehtivat saman lapsen kasvatuksesta omilla vastuun tahoillaan tiiviissä yhteistyössä keskenään. (Koivunen 2009, 151–152.)

Kasvatuskumppanuus alkaa, kun lapsi saa päivähoitopaikan ja vanhemmat tapaavat henkilökunnan ensimmäistä kertaa. Päivittäiset kohtaamiset päiväkotiympäristössä ja lapsikohtaiset Vasu-keskustelut eli varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelut ja vanhempainillat vahvistavat sekä laajentavat kasvatuskumppanuutta. (Karling ym. 2009, 294.)

Aloituskeskustelu antaa eväitä kasvatuskumppanuuden luomiselle. Sen lähtökohtana onkin antaa perheelle puheenvuoro ja mahdollisuus saada mielipiteen-

sä ja äänensä kuuluviin heti yhteistyön alkaessa. Hyvä paikka tälle keskustelulle on perheen oma koti, sillä vanhempien kynnys ilmaista pelkojaan, omia odotuksiaan ja toiveitaan madaltuu omassa turvallisessa kotiympäristössä. Perheen kotona varhaiskasvatuksen työntekijällä on oiva tilaisuus alkaa luomaan kuulevaa ja luottamukseen perustuvaa suhdetta perheeseen ja ottaa ensimmäinen askel kasvatuskumppanuuden rakentamiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.)

Maahanmuuttajavanhemmilla saattaa olla virheellinen mielikuva siitä, millaista suomalaisten lasten kasvatus ja elämä on. Varhaiskasvatuksen henkilöstön onkin tärkeää keskustella maahanmuuttajaperheen kanssa vanhemmuudesta ja kasvatuksesta mielellään jo heti aloituskeskustelussa. Tämä tulee suorittaa kumpaakin kulttuuria arvostaen ja on tärkeä muistaa, että yhteinen lähtökohta on aina lapsen etu. Kasvatuskeskusteluissa on hyvä muistaa käydä läpi myös se, että Suomen lait ja asetukset kieltävät fyysisen kurituksen. Olisi myös tärkeää tuoda ilmi fyysisen kurittamisen seuraukset lapsen kehitykselle. Yhdessä voidaan pohtia sallittuja keinoja rajojen asetukselle. (Halme & Vataja 2011, 73.)

Lasten vanhemmilla ja työntekijöillä on molemmilla olennaista, mutta myös erilaista tietoa lapsesta. Lasten vanhemmilla on omaan lapseensa ainutkertainen suhde. Työntekijän onkin tärkeää miettiä, miten hän kykenee ottamaan huomioon sen tiedon, joka lapsen vanhemmalla on lapsestaan. Työntekijän tulee arvostaa lapsen vanhemman näkemyksiä, käsityksiä ja ratkaisuehdotuksia. Lisäksi työntekijän tulee kiinnittää huomiota siihen, miten hän tuo oman osaamisensa, tietonsa, taitonsa ja ymmärryksensä lapsen vanhemman ja lapsen käyttöön. (Karling ym. 2009, 294.)

Kasvatuskumppanuus rakentuu prosessina koko lapsen päivähoidon ajan, mutta kasvatuskumppanuuden kehittyminen vaatii aikaa, aktiivista vuoropuhelua sekä vastavuoroisuutta. Vuoropuhelu vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välillä tapahtuu jokapäiväisissä kohtaamisissa vanhemman tuodessa ja hakies-
sa lasta. Kertominen lapsen päivästä ja lapsen arjen jakaminen tuovat vanhemmille osallisuuden kokemuksia, vaikka he eivät fyysisesti olisikaan paikalla. Päivittäinen vuoropuhelu ja päivähoidon henkilöstön omalla esimerkillään rohkaisu antavat tilaa puhua niin tavanomaisista lapsen asioista, kuin ongelmal-

lisistakin tilanteista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44; Karikoski & Tillikka 2011, 85.)

Kasvatuskumppanuuden ammattitaito koostuu muun muassa vuorovaikutustaitojen harjoittelusta, työntekijän oman toiminnan reflektoinnista ja yhteisen ymmärryksen saavuttamisesta. Työntekijän tulee pyrkiä puhumaan samaa kieltä lasten vanhempien kanssa; hän ei käytä ammattitermejä vaan kunnioittaa toisen osapuolen käyttämiä käsitteitä ja ilmaisuja. Parhaimmillaan kasvatuskumppanuus voi olla yhteistä ajatusten vaihtoa, ongelmanratkaisua ja yhdessä oppimista. (Karling ym. 2009, 294.)

3.4 Perhelähtöisyys ja vanhempien osallisuus

Perhelähtöinen työtapa on perheen kuuntelemista ja sen tarpeen huomioimista päivähoiton työntekijöiltä. Tavoitteena on tunnistaa perheen voimavarat ja arvot, perhe tulee nähdä muuttuvana ja kehittyvänä yksikkönä. Työntekijöiden tehtävänä on tukea perhettä arkielämän järjestämisessä ja ottaa vanhemmat mukaan yhteistyöhön täysivaltaisina osapuolina. (Halme & Vataja 2011, 71.)

Vanhemmille tulee järjestää tilaisuus keskustella oman lapsensa varhaiskasvatuksesta ja vanhempia osallistavassa yhteistyössä päivähoiton henkilöstön vastuulla on luoda yhteistyölle sisällölliset ja rakenteelliset edellytykset, sekä kannustaa vanhempia aktiiviseen yhteistyöhön. Tämä vaatii kasvattajalta perheen tilanteen ymmärtämistä, hienotunteisuutta sekä kykyä nähdä, millainen yhteistyömuoto kullekin perheelle sopii parhaiten. (Kaskela & Kekkonen 2006, 24–26; Koivunen 2009, 152.)

Päivähoiton työntekijöiden on kunnioitettava kodin yksityisyyttä ja kyettävä tarpeen mukaan rajaamaan asiat, joita yhteistyöhön kuuluu. Lasten vanhemmilta ei tulisi vaatia liian paljon osallistumista erilaisiin yhteisiin tilaisuuksiin, kuten vanhempainiltoihin ja myyjäisvalmisteluihin. Olennaisinta päivähoiton ja vanhempien välisessä yhteistyössä on sen sisältö eikä muoto. (Karling ym. 2008, 296.)

Päivähoidon henkilöstön ja lapsen vanhempien välinen yhteistyö perustuu toimivaan ja toista kunnioittavaan vuorovaikutukseen, joka edellyttää hyviä kommunikointitaitoja ja halua ymmärtää toista osapuolta. Yhteistyössä pyritään siihen, että päivähoidon ja kodin kasvatuskäytännöt ja -tavoitteet olisivat mahdollisimman yhteneväiset. On tärkeää tietää, mitä toinen osapuoli odottaa, toivoo, sekä ajattelee. Tämä on mahdollista vain, jos vuorovaikutus päivähoidon ja kodin välillä on avointa, rehellistä, kiireetöntä sekä arvostavaa. Lasten vanhempien kanssa onkin tärkeää vaihtaa kuulumisia päivittäin. Luontevin yhteistyölle mahdollinen hetki on, kun lasta tuodaan tai haetaan päivähoidosta. Lasten vanhemmille on merkityksellistä saada tietoa lapsen päivähoitopäivän kulusta. (Järvinen ym. 2009, 164, 118.)

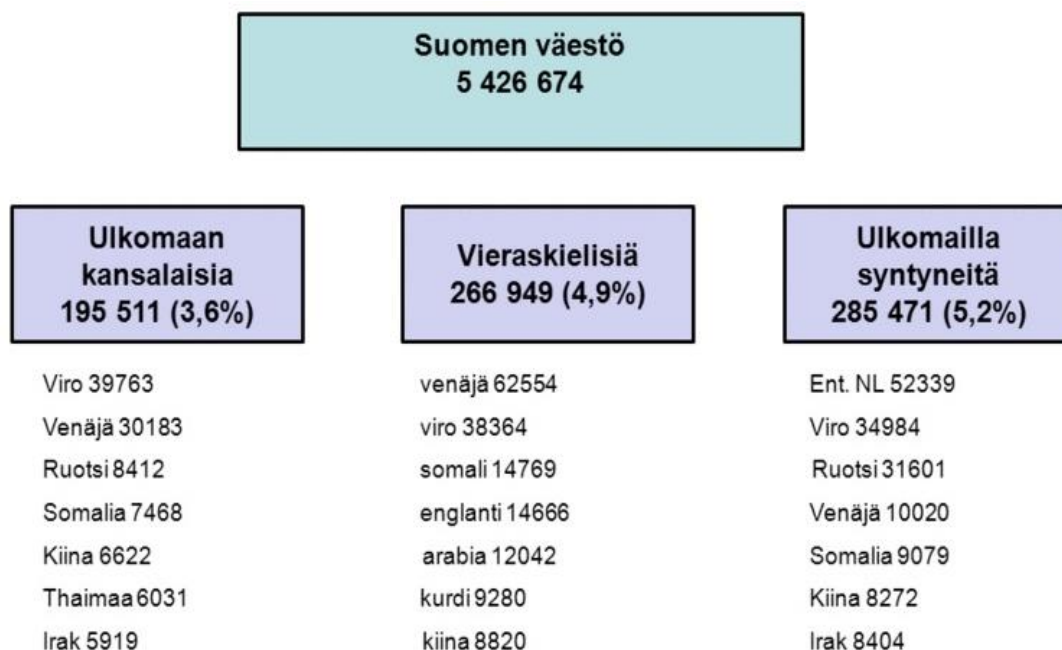
4 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSEN NÄKÖKULMASTA

4.1 Maahanmuutto Suomessa

Maahanmuuttaja on yleisnimitys, jolla viitataan kaikkiin tiettyyn maahan muuttaneisiin henkilöihin, jotka elävät väliaikaisesti tai pysyvästi maassa, jossa ei ole syntynyt, mutta johon on luonut sosiaalisia siteitä. Migraatio tarkoittaa muuttamista valtion sisällä tai valtioiden välillä. Usein migraatio tapahtuu taloudellisten vaikeuksien tai kotimaassa tapahtuneiden väestön, talouden tai elinkeinoelämän rakenteiden muutosten takia. Muuttaneesta henkilöstä käytetään nimityksiä maahanmuuttaja, siirtolainen, tai emigrantti. On myös maahanmuuttajia, jotka ovat paossa sotaa, uskonnollista tai poliittista vainoa tai ympäristötuhoja, heistä käytetään useimmiten nimitystä pakolainen. (Paavola & Talib 2010, 19,30; Kivijärvi 2011, 247.)

Monikulttuurisuus on tullut tunnetuksi sanana, mutta harvemmin sen sisällöllistä merkitystä tarkemmin selvitetään (Eerola-Pennanen 2011, 233). Se on käsitteenä monimerkityksellinen ja siten ehkä hankala käyttää. Monikulttuurisuudella viitataan epäsuorasti aina jollakin tavalla ryhmien välisiin suhteisiin. Käsitettä määriteltäessä tulisi puhua sekä valta- että vähemmistöryhmien välisistä suhteista, kuin myös vähemmistöryhmien välisistä suhteista. Monikulttuurisuutta määriteltäessä on selkeästi myös tuotava ilmi, puhutaanko vain maahanmuutosta ja maahanmuuttajiin liittyvistä kysymyksistä vai luetaanko monikulttuurisuuteen myös muita ilmiöitä. (Paavola & Talib 2010, 26.)

Maahanmuuttajien määrän tulkinta Suomessa riippuu siitä, arvioidaanko ulkomaalaisia äidinkielen, syntymämaan vai kansalaisuuden perusteella, vai kenties näiden kaikkien yhdistelmänä. Suurin joukko maahanmuuttajia on Venäjältä ja Virosta, näitä kieliä puhutaan myös eniten. Ulkomailla syntyneitä on eniten entisestä Neuvostoliitosta, Ruotsista ja Virosta (Kuvio 1). (Väestöliitto 2014.)

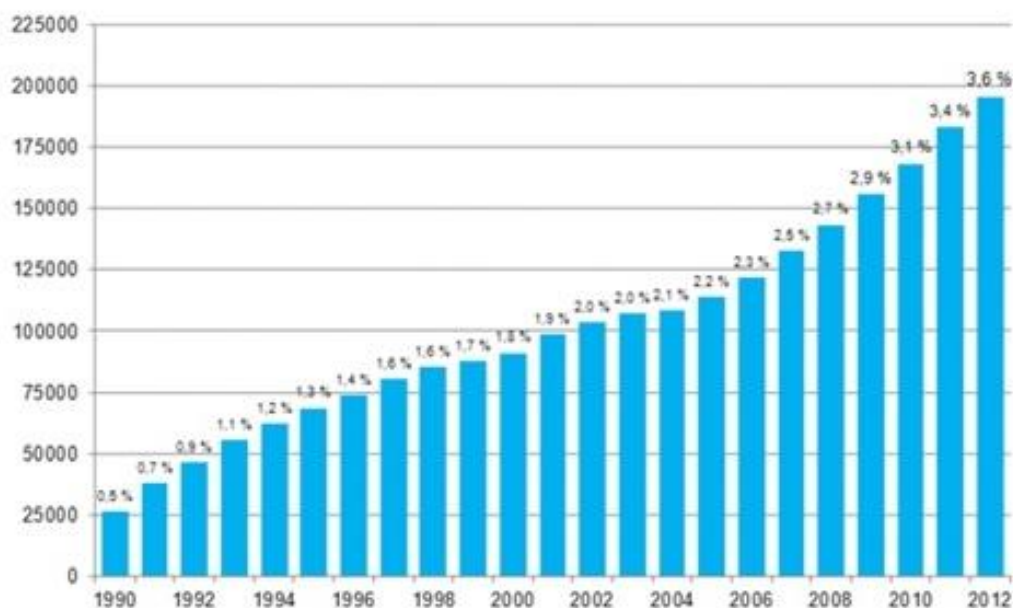

Kuvio 1. Suomen ulkomaalaisväestö kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymämaan mukaan vuonna 2012 (Väestöliitto 2014).

Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajataustainen ovat virallisesti käytettyjä termejä, mutta niihin sisältyy myös ristiriitaisuutta siitä, kuinka kauan ihminen laskeaan maahanmuuttajaksi tai maahanmuuttajataustaiseksi (Kivijärvi 2011, 246). Maahanmuutto on aina muuttajalle myös haaste. Se saattaa muun muassa heikentää lapsen tietoisuutta itsestään, ja johtaa siihen, ettei lapsella ehkä enää olekaan tietoisuutta siitä, mikä on sallittua ja mikä ei. On sopeuduttava vieraaseen kieleen, kulttuuriin ja paikkaan. (Halme & Vataja 2011, 11.)

Maahanmuutto Suomeen on kuitenkin vielä varsin tuore ilmiö. Käytännössä maahanmuutto Suomessa koki sykäyksen vasta EU:n laajenemisen yhteydessä viime vuosikymmenen loppupuolella. Puhuttaessa maahanmuutosta tulisi muistaa myös suomalaiset paluumuuttajat. Vuonna 2000–2009 on Suomeen muuttanut yhteensä noin 218 000 henkilöä ulkomailta. Näissä luvuissa kannattaa huomioida kuitenkin fakta, että heistä joka kolmas oli Suomessa alun perin syntynyt eli niin sanottu paluumuuttaja. Suomalaiset itse ovat suurin maahanmuuttajaryhmä vuosittain. (Tilastokeskus 2014.)

Taulukko 2. Ulkomaalaisten määrä ja osuus (%) Suomessa (Kansalaisuuden perusteella) vuosina 1990–2012 (Väestöliitto 2014).

Maahanmuutto puheenaiheena on yleistynyt Suomessa etenkin maailmanlaajuisen taloustilanteen heikennyttyä. Kuten taulukoinneista voinee huomata, maahanmuuttajat ovat tuoneet haasteen myös väestötilastointiin. Kasvavissa määrin tahdotaan tietoa maahanmuuttajista Suomessa, mutta aina ei edes tiedonjanoinen itse tiedä tarkalleen keitä hän ”maahanmuuttajilla” tarkoittaa. (Tilastokeskus 2014.) Vuonna 2012 Suomessa oli ulkomaan kansalaisia noin 195 500, eli 3,6 % koko Suomen väestöstä (Kuvio 1.) (Väestöliitto 2014).

Haasteena maahanmuuttajien integroitumisessa on suomen kielen taidon puuttumisesta johtuva heikko työllistyminen, alhainen koulutustaso ja riippuvuus sosiaaliturvasta. Keskeinen asia maahanmuuttajan elämänlaadun turvaamiseksi on kotoutuminen. Kotouttamisesta säädetään kotouttamislaissa, jolla halutaan edistää maahanmuuttajien tasavertaisia mahdollisuuksia elää suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttaja hankkii tietoja ja taitoja, joilla hän selviää suomalaisessa yhteiskunnassa. Keskeinen tekijä lapsen kotoutumisessa on lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen. (Kivijärvi 2011, 248; Mannila 2010, 16.)

4.2 Monikulttuurisuuskasvatus

Monikulttuurisuuskasvatus on lapsen oman kunnioituksen edistämistä hänen sivistyksellistä identiteettiään, kieltään ja arvojaan, sekä hänen omia vanhempiaan kohtaan. Siihen lukeutuvat myös lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisten arvojen, sekä hänen omasta kulttuuristaan poikkeavien kulttuurien arvostamiseen opettaminen. Lapselle taataan täten tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen. Lapsen henkinen ja sosiaalinen minä kehittyvät, kun hänelle luodaan turvallinen kasvuympäristö. Lapsille on tärkeää, että vanhemmat ovat läsnä ja näin edistävät lasten oppimista ja ympäristöön sopeutumista. (Eerola-Pennanen 2011, 234; Department for Education 2013.)

Monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteina on auttaa lasta saavuttamaan laajempi itseymmärrys sekä tarjota lapsille kulttuurisia, etnisiä ja kielellisiä kokemuksia. Monikulttuurisessa kasvatuksessa päivähoidon henkilöstön tulee kiinnittää erityistä huomiota rasismiin, ennakkoluulojen sekä stereotyyppien poistamiseen. Päivähoidon lasten yhdenvertaisuutta ja suvaitsevaisuutta voidaan käsitellä päivähoidon arjessa ystävyyttä ja kiusaamista selvitellessä. (Halme & Vataja 2011, 43.)

Monikulttuurisuuskasvatuksen tulee tukea lapsen kaksikielisen ja -kulttuurisen identiteetin kehittymistä ja säilymistä. Liisa Keltikangas-Järvinen määrittelee identiteettiä minän kokonaisuudeksi, jonka osia mielikuvat itsestä ja minäkäsitys ovat. Se on varmuuden ja pysyvyyden tunnetta siitä, keneksi on kasvamassa. (Paavola & Talib 2010, 60; Kivijärvi 2011, 253.) Kaksikieliseksi ja -kulttuuriseksi syntyneen lapsen identiteetti kehittyy aluksi vanhempia peilaamalla. Kun lapsen minätietoisuus nousee esiin, lapsi ymmärtää pikkuhiljaa eroavansa kielten osalta yksikielisen yhteiskunnan jäsenistä, tällöin lapsi alkaa pohtia sitä, kuka minä olen. (Hassinen 2005, 65.)

Kun oma kulttuuri-identiteetti on vielä tiedostamaton ja kehittymässä, lapsi yleensä pitää kaikkea omasta kokemuksesta poikkeavaa toimintaa epänormaalina. Tutut ilmiöt koetaan turvalliseksi, kun taas kaikki muu yleensä pelottavaksi ja vaaralliseksi. Monikulttuurisuuskasvatuksen tehtävänä on auttaa lasta pää-

semään yli näistä peloista ja opettaa häntä yhdistämään identiteettiinsä kaksi eri kulttuuria. (Frisk & Tulkki 2005, 9.)

Parhaassa tapauksessa monikulttuurisuuskasvatus tukee myös perhettä teke-mällä tämän kanssa saumatonta yhteistyötä ja tiedottamalla kodille suomalai-sen päivähoidon tavoitteista ja toimintaperiaatteista. Tulee muistaa, että ensisi-jainen kasvatusvastuu on aina vanhemmilla ja päiväkodin pitää kunnioittaa ko-din uskonnollisia ja elämänkatsomuksellisia vakaumuksia sekä tarjota yhteis-työssä yhteisesti hyväksytyjä arvoja. (Hassinen 2005, 145.)

Maahanmuuttajalapsen kasvatuksessa on vältettävä lapsen joutumista kahden kulttuurin ristivetoon. Uudessa kotimaassa lapsen on sopeuduttava vieraaseen kieleen, kulttuuriin ja paikkaan. Lapsi määrittelee usein itseään sukupuolen, perheen tai päiväkotiryhmän kautta. Maahanmuuttajalapsen on päiväkodissa saatava kokea, että hänen oma kulttuurinsa ja kielensä ovat arvostettuja sa-moin kuin hän itsekkin on. Maahanmuuttajalapsen kahteen kulttuuriin kasvamista helpottaa, jos lapsen vanhemmat suhtautuvat omaan kulttuuriinsa myönteisesti sekä haluavat siirtää sen tulevalle sukupolvelle ilman, että estävät lapsia samal-la sopeutumasta uuteen kulttuuriin. (Halme & Vataja 2011, 11.)

4.3 Monikulttuurinen päiväkot

Yhdistyneitten kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimuksen peruseriaatteisiin, joihin suomalainen päivähoito perustuu, kuuluu muun muassa lapsen oikeus tasa-arvoiseen kohteluun ja hyvään elämään sekä huolenpitoon (Halme & Vataja 2011, 9). Nämä oikeudet koskevat kaikkia lapsia ilman lapsen tai hänen vanhempiensa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin, tai muihin mielipiteisiin, etniseen, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen tai muuhun seikkaan perustuvaa erotte-lua (Eerola-Pennanen 2011, 233).

Laki lasten päivähoidosta asettaa myös, että kielellisten vähemmistöjen ja maa-hanmuuttajataustaisten lasten oman kulttuurin tuntemusta on tuettava. Perus-tuslain mukaan maahanmuuttajalapsella on oikeus omaan kulttuuriin, uskon-

toon ja äidinkieleen. Käytännössä, mikäli näiden lakien ja sopimusten säädöksiä pyritään päiväkodissa toteuttamaan, se tarkoittaa tiivistä kasvatuksellista kumppanuutta henkilöstön ja vanhempien välillä, yhteistyötä hallintokuntien kesken, sekä kieli- ja kulttuuriryhmien järjestöjen kanssa. (Halme & Vataja 2011, 9.)

Päiväkodeissa, joissa on vain vähän maahanmuuttajataustaisia lapsia, henkilöstö on kenties voinut jatkaa työtään entiseen tapaan. Mikäli kuitenkin vähemmistökulttuureja edustavia lapsia on runsaasti ja mikäli henkilöstöä ei ole valmennettu etukäteen kulttuuriseen monimuotoisuuteen, tilanne saattaa olla hyvinkin vaikea niin henkilöstölle, lapsille, kuin heidän vanhemmilleen. (Paavola & Talib 2010, 74.)

Maahanmuuttajataustaisten lasten määrä päiväkodeissa on lisääntynyt ja lasten elämä on samalla muuttunut globaalimmaksi myös erityisesti median kautta, mutta maahanmuuttajataustaisista lapsista päiväkodissa on tehty vielä verrattain vähän tutkimuksia. (Eerola-Pennanen 2011, 234.) Monikulttuuristuminen asettaa vaatimuksia niin henkilöstön omalle kasvulle ja toiminnalle, kuin myös koko päiväkotiyksikön muuttumiselle. Oma arvomaailma ja maailmankuva välittyvät selkeästi jokapäiväisen toiminnan kautta lapsille ja heidän perheilleen. (Paavola & Talib 2010, 74.)

Kuntien tuleekin kehittää varhaiskasvatuspalvelut vastaamaan myös siellä asuvien maahanmuuttajien tarpeita ja kasvatuksessa tulee erityisesti ottaa huomioon lapsen kieli- ja kulttuuritausta, vähättelemättä myöskään henkilökunnan kompetenssin varmistamista (Halme & Vataja 2011, 10). Mutta vaikka päiväkodin tulee vahvistaa lasten koti- ja vähemmistökulttuuria, tulisi sen myös ohjata kehittämään keinoja tarkastella oman ryhmänsä elämänmuotoja kriittisesti. Kehitys edellyttää tietoa, tiedostamista ja lapsen kasvaessa mahdollisesti myös oman kulttuurimuodon arviointia ja kyseenalaistamista. (Paavola & Talib 2010, 63.)

Käytännössä maahanmuuttajataustaisia lapsia koskevien linjausten tulisi herättää kunnissa toimia, jotka alkavat aina varhaiskasvatuspalveluiden aktiivisesta tiedottamisesta maahanmuuttajille. Tulee miettiä yhdessä vanhempien kanssa,

kuinka lasten äidinkieltä tuetaan, sekä miten suomen tai ruotsinkielen opetusta, uskontokasvatusta ja omaa kulttuuria toteutetaan. Jotta vanhempien kasvatustavoitteita voidaan käsitellä tasavertaisesti ja vastavuoroisesti, vaaditaan varhaiskasvatuksen henkilöstöltä hyvää kulttuurista ymmärrystä. (Halme & Vataja 2011, 10.)

5 VUOROVAIKUTUKSEN MUOTOJA

5.1 Kohtaaminen ja kommunikointi

Kommunikaatio on informaatioiden vaihtamista; toimintaa, ajattelua ja tuntemista. Kommunikaatiossa läsnä ovat aina erilaista tietoa, kykyjä, asenteita, tarpeita, toiveita ja odotuksia. Kahden henkilön välisessä kommunikoinnissa vallitsee yleensä jokin tietty ilmapiiri, joka voi olla esimerkiksi lämmin tai kylmä, ystävällinen, vihamielinen tai halveksiva, rohkaiseva, ymmärtävä tai loukkaava. Kommunikaatiota määrittelevät sellaiset osatekijät kuten osapuolten persoonallisuus, aikaisemmat kokemukset, ympäristö ja viestien sisältö. Näiden seikkojen takia erilaiset kommunikaatityyliä ovatkin kulttuurisidonnaisia. (Oksi-Walter 2009, 78–79.)

Kuunteleminen ja toisen ihmisen kuuleminen ovat hyvin keskeisiä asioita kommunikoinnissa. Kuuleminen ei välttämättä ole taito vaan ennemminkin suhde toiseen ihmiseen. Toisen asiaa, ajatuksia ja puhetta kuullaan kuulevassa suhteessa, se sisältää aina läsnäolon vaatimuksen. Tällainen kuunteleminen näyttyy toiselle aitona kiinnostuneisuutena, rehellisyytenä ja empaattisuutena. Hyvässä kommunikoinnissa saarnaaminen, kritisoiminen, luennoiminen, olettaaminen ja syytteleminen aiheuttavat vain melua osapuolten välille, eikä kumpikaan tästä syystä enää oikeasti kuule. Tällainen käytös estää aidon kuulevan suhteen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Varhaiskasvatuksessa hyvään ja riittävään kommunikointiin lukeutuu myös taito ottaa vaikeitakin asioita puheeksi vanhempien kanssa. Mikäli lapsen käyttäytyminen tai toiminta herättää kasvattajassa huolta, kasvattajan tehtävänä on tällöin keskustella asiasta lapsen vanhempien kanssa. Kasvattajat saattavat joskus pelätä tämänkaltaisen keskustelun aloittamista. Pelon tunnetta voi aiheuttaa muun muassa se, että kasvattaja pelkää suhteen vanhempien kanssa muuttuvan toimimattomaksi. Pelosta huolimatta kasvattajan on otettava huoli puheeksi mahdollisimman pian. Ratkaisevinta kasvattajan ja vanhemman välisen suhteen

ylläpitämisessä on se, miten asia huolesta tuodaan ilmi. (Koivunen 2009, 152, 158.)

Suomessa pääsee yhä useammin kohtaamaan eri kulttuuria edustavia perheitä, joka edellyttää sopeutumiskykyä ja kulttuuristen taitojen hankkimista mielellään kummaltakin osapuolelta. Vaikka asiallinen kohtaaminen edellyttääkin jonkinasteista kulttuurintuntemusta, ei se tarkoita sitä, että omasta identiteetistä tai oman kulttuurin perinteistä ja tavoista tarvitsee päästää irti. Kulttuurienvälinen kohtaaminen edellyttää sopeutuvaisuutta erilaisuuteen sekä kohtaajalta, että kohdattavalta. (Pollari & Koppinen 2011, 9.)

Kun varhaiskasvatuksen henkilöstö valmistautuu kohtaamaan eri kulttuurista tulevan perheen, korostuvat työntekijöiden suhde- ja kohtaamistaidot, sekä kulttuurintuntemus. On varauduttava siihen, että näitä taitoja ei välttämättä kohdattavalta perheeltä löydy. Tällöin on kyse niin sanotusta kulttuuripätevyydestä, josta voidaan erottaa tieto-, tunne- ja käytösosa. Näihin osa-alueisiin kuuluvat muun muassa tieto uskonnosta, kielestä, sosiaalisista tavoista ja uskonnosta, myönteinen suhtautuminen ja halu ymmärtää vierasta kulttuuria, sekä ristiriitojen ratkaisukyky. (Kivijärvi 2011, 249.)

Kaikki vanhemmat eivät erilaisista syistä johtuen halua tai pysty aktiiviseen yhteistyöhön, kohtaamiseen ja kommunikointiin kasvattajan kanssa. Osalle lapsen vanhemmista saattaa riittää syvällisemmän keskustelun sijaan päivittäinen kasvattajan antama palaute lapsen hoitopäivän kulusta. Kasvattajan ja vanhempien välisen yhteistyön onnistumisen tärkein edellytys on heidän keskinäinen luottamuksensa. Vanhemmat voivat menettää luottamuksensa kasvattajaan, mikäli kasvattaja tekee lasta koskevia päätöksiä keskustelematta niistä ensin lapsen vanhempien kanssa. (Koivunen 2009, 152.)

5.2 Kulttuurien välinen vuorovaikutus

On olemassa lukemattomia määritelmiä sille, mitä kulttuuri tarkoittaa. Tässä kontekstissa kulttuurilla tarkoitetaan kuitenkin yhteisön elämäntapaa; sen tapaa toimia ja uskoa, tapaa hahmottaa maailmaa ja kokea asioita mielekkääksi

(Halme & Vataja 2011, 54; Korhonen & Puukari 2013, 34.) Kulttuuri on yhteisön yhteisten uskomusten, arvojen ja käytöksen järjestelmä, jota sen jäsenet käyttävät vuorovaikutuksessa keskenään ja joka siirtyy sukupolvelta toiselle oppimalla. Kun ryhmä ihmisiä toimii ympäristössään ja ymmärtää sen yhtenäisesti, sen voidaan sanoa muodostavan oman kulttuuriryhmänsä. (Frisk & Tulkki 2005, 6.)

Kulttuurienvälisessä vuorovaikutuksessa tärkeintä on erojen tunnistaminen viestinnän tyylien välillä, aito kunnioitus ja toisen arvostaminen. Tärkeää on myös oman kulttuurin tuntemus ja sen vaikutuksen tiedostaminen omassa käyttäytymisessä ja ajattelussa. (Halme & Vataja 2011, 53–54.) Vuorovaikutus kahden ihmisen välillä, jotka tulevat eri kulttuureista koostuu ennen kaikkea merkitysten vaihtamisesta ja yhteisten merkitysten löytämisestä. Meidän kulttuurimme mukaan kohtaaminen alkaa esimerkiksi katsekontaktista. Kaikissa kulttuureissa kuitenkin katsekontaktin luominen ei ole soveliaista, joten kulttuurienvälisen kohtaamisen tulee alkaa aina kulttuurinmukaisista tervehdyksistä. (Pollari & Koppinen 2011, 126.)

Monikulttuurisessa työssä on hyvä ymmärtää kulttuurieroihin liittyvää dynamiikkaa ja mahdollisia jännitteitä; on tärkeä nähdä yksilöiden toiminta osana yhteisöä ja yhteiskuntaa. Kun ymmärretään, mitä maahanmuuttajalle merkitsee mielekäs sopeutuminen uuteen kulttuuriin ja nähdään vaivaa kulttuurisien siltojen rakentamiselle erilaisten maahanmuuttajaryhmien ja Suomessa jo kauan asuneiden ryhmien välille, voidaan pikkuhiljaa kehittää toimivia vuorovaikutuksen ja yhteistyön muotoja. Haasteena on oppia kommunikoimaan ja löytää mahdollisia tapoja toimia yhdessä eri kulttuurista tulevien henkilöiden kanssa. (Korhonen & Puukari 2013, 33.)

Hyvä kulttuurien välinen kommunikaatio ei tarkoita välttämättä vuorovaikutusta ilman konflikteja. Ristiriidat kuuluvat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, mutta se, kuinka niitä ratkaistaan ja kuinka asioita uskalletaan tuoda esille, kertoo vuorovaikutuksen laadusta. Tällaisten tilanteiden tulkinta ja arvottaminen on kulttuurisesti sidottua, näemme maailman useasti oman kulttuurimme silmälasien läpi. (Oksi-Walter ym. 2009, 78–79.)

Kommunikointi ja vuorovaikutus eivät onneksi rajoitu pelkästään kieleen ja puheeseen, vaan ne pitävät sisällään myös ruumiinkielen, ilmeet ja eleet, joiden antama viesti on sidoksissa myös emootioihin. Näin ollen tilanteessa ollaan mukana kokonaisvaltaisesti käyttäen hyväksi koko persoonaa. (Korkeamäki 2011, 45.) Vuorovaikutuksen onnistumiseksi tunnetasolla on tärkeää, että osapuolet tulevat hyväksytyksi omana itsenään. Myös yhteisiin tavoitteisiin sitoutuminen ja toiminnallisuuden liittäminen vuorovaikutukseen mahdollistavat tehokkaan merkitysten vaihtamisen. (Pollari & Koppinen 2011, 126–127.)

5.3 Kuvien käyttö vuorovaikutuksen välineenä

Ihmiselle tyypillisin kommunikoinnin muoto on puhuminen. Erilaisista syistä johtuen puheilmaisu kuitenkin voi olla puutteellista tai jopa puuttua kokonaan, joko väliaikaisesti tai pysyvästi. (Huhtanen 2011, 15.) Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi on yhteisnimitys kaikille erilaisille kommunikointikeinoille, mikäli henkilö ei pysty ilmaisemaan itseään puheen avulla riittävän hyvin, puhe on epäselvää tai puutteellista, ja viesti ei tule tällöin ymmärretyksi (Siiskonen ym. 2003, 177; Trygg 2010, 27).

Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin avulla pyritään tällaisissa tapauksissa löytämään mahdollisuus viestien välittämiseen. Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin käyttö ei sulje pois niiden luonnollisten kommunikointikeinojen käyttöä, jotka ovat mahdollisia. Päinvastoin, kaikkia keinoja tulisi käyttää. Tällaisia kommunikoinnin oheiskeinoja ovat muun muassa katsekontakti, katseen suuntaus, hymy ja muut ilmeet, eleet, kehon asennot, ääntelyt ja mahdollisesti yksittäiset sanatkin. (Huhtanen 2011, 15, 49.)

Graafinen puhetta korvaava kommunikointi tarkoittaa sitä, että käytetään graafisia merkkejä kuten valokuvia tai piirrettyjä kuvia ilmaisutarkoituksessa. Toisin sanoen graafisessa puhetta korvaavassa kommunikoinnissa käytetään visuaalisia, eli näkemiseen perustuvia välineitä puheen tukena. (Trygg 2010, 27.) Visualisoinnilla pyritään tukemaan tiedon vastaanottamista. Kuvien käytön myötä on helpompi hahmottaa ympäristöä ja sosiaalisia tilanteita. Kuvat mahdollistavat

vastavuoroisen kommunikointikanavan tukemalla ilmaisua ja ymmärtämistä. (Hepola & Vaaraniemi 2012, 10–11.)

Puhetta tukevan sekä korvaavan kommunikoinnin muodot voidaan ryhmitellä monella eri tavalla, mutta paljon käytetty tapa on jakaa kommunikoinnin muodot avusteisiin ja ei-avusteisiin kommunikointikeinoin. Jako avusteisiin ja ei-avusteisiin tapahtuu sen mukaan, miten kommunikoija tuottaa ilmaisussaan käyttämänsä merkit. Avusteiseen kommunikointiin kuuluvat sellaiset kommunikoinnin muodot, joissa kielellinen ilmaus on fyysisesti käyttäjästä erillään. Käytettävät merkit valitaan. Graafiset kommunikointikeinot kuuluvat avusteiseen kommunikointiin. Kun taas ei-avusteisessa kommunikoinnissa henkilö tuottaa kielelliset ilmaisut itse, eli käytettävät merkit tuotetaan. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa eleillä ja viittomilla kommunikointi. (Huhtanen 2011, 15.)

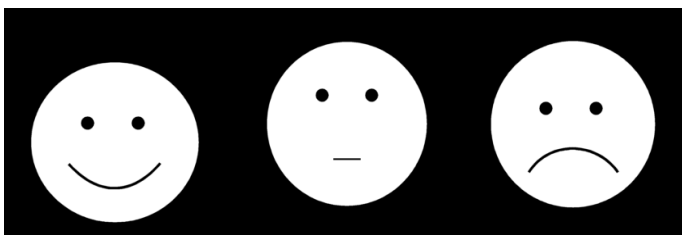
Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointikeinot soveltuvat hyvin suomen kielen tukemiseen. Maahanmuuttajalapsen suomen kielen puheen ymmärtäminen tai tuottaminen saattaa olla asiakkuussuhteen alkuvaiheessa työlästä. Kommunikoinnin tukena kannattaa käyttää näköön perustuvia kommunikoinnin keinoja, kuten kuvia. Kuvia voidaan käyttää apuna esimerkiksi ajan, paikan, toimintojen ja esineiden käyttötarkoitusten jäsentämisessä. (Halme & Vataja 2011, 31.)

Kommunikointi graafisilla merkeillä on hitaampaa kuin puhekommunikointi. Osoittamalla tapahtuva kommunikointi edellyttääkin sen vastaanottajalta sekä käyttäjältä enemmän kärsivällisyyttä ja keskittymiskykyä, kuin sanoilla tapahtuvassa kommunikoinnissa. (Huhtanen 2011, 49.) Visuaalisen viestin tulisikin olla helposti tunnistettavissa ja ymmärrettävissä. Kuvien käyttö parhaimmillaan helpottaa saadun viestin hyväksymistä ja vastaanottamista, koska usein puhetyyli muuttuu visualisoinnin myötä neutraalimmaksi ja vähentää merkittävästi puhe-tulvaa. (Hepola & Vaaraniemi 2012, 14–15.)

6 TUOTOKSENA KUVAPATTERISTO

6.1 Kuvapatteristo käytännössä

Tuotoksena kehittämishankkeestamme syntyi kuvapatteristo, joka koostuu tilannekuvista ja niiden rinnalle luoduista erilaisia tunnetiloja ilmentävistä kasvokorteista. Näitä yhdistelemällä pystytään kertomaan siitä, kuinka eri tilanteet päiväkotipäivän aikana ovat toteutuneet; sujuivatko esimerkiksi pihaleikit hyvin, huonosti vai kohtalaisesti tai söikö lapsi lounasta vähän, paljon vai ei ollenkaan. Kasvokorttien lisäksi teimme niin sanotut ”kyllä” ja ”ei” -kortit, joilla pystytään kertomaan siitä, onko jokin toiminta kokonaisuudessaan toteutunut vai ei; nukuiko lapsi päiväunet, söikö hän ruokansa ja niin edelleen. Kasvokortit siis kuvaavat tilanteen sujuvuutta ja ”kyllä” sekä ”ei” -kortit kertovat siitä, onko jokin toiminta tapahtunut vai ei.

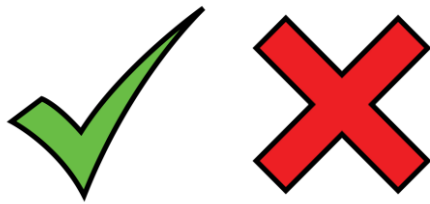

Kuva 1. Kasvokortit.

Esimerkiksi surunaama ja ”kyllä” -kortti ruokailukortin yhteydessä kertovat siitä, että ruoan nauttiminen tilanteena on sujunut huonosti, mutta välipala on kuitenkin syöty. Pelkkä surunaama ja ruokailukortti yhdessä kertovat siitä, että ruokaa on syöty, mutta vähän. ”Ei” -kortti ruokailukortin yhteydessä kertoo, että ruokaa ei ole syöty. Mikäli ”kyllä” ja ”ei” -korttien, sekä kasvokorttien käyttö samaan aikaan ei onnistu tai tuottaa hämmennystä, niitä voi käyttää kuvaamaan eri tilanteita täysin toisistaan irrallisina. Kuvakortteja käytetään puheen tukena, joten on todennäköistä, että ”kyllä” ja ”ei” -korttien käytön voi lopettaa melko pian, sillä nämä sanat ovat vieraskielisenkin helppo puheesta oppia.

Kuva 2. Tilannekuvakortteja.

Kuva 3. ”Kyllä” ja ”ei” -kortit.

Kuvapatteristo luotiin sähköiseen muotoon, sillä sen tuli olla mahdollisimman helposti käyttöönotettavissa. Sähköinen muoto mahdollistaa patteriston vaivatoman jakamisen myös tulevaisuudessa Salon varhaiskasvatuksen piiriin, niille yksiköille, jotka toteuttavat asiakastyötä maahanmuuttajaperheiden parissa tai kokevat sen muuten itselleen tarpeelliseksi. Kuvapatteristoa on käytännössä mahdollista hyödyntää myös laajemmalla alueella kuin pelkästään Salon varhaiskasvatuspalveluiden piirissä, mikäli sille vain on käyttöä.

Korteista tehtiin mahdollisimman käytännöllisen kokoiset, jotta niiden kantaminen mukana jokapäiväisessä työssä olisi vaivatonta ja luonteikasta. Kortit aseteltiin helppokäyttöiseen Word -tiedostoon noin normaalien pelikorttien kokoisiksi, josta ne on yksinkertaista tulostaa käyttöön ja laminoida kestävyuden takaimiseksi. Word -tiedostossa niiden kokoa on tarvittaessa myös helppo muokata, sillä suurin osa ihmisistä tuntee ohjelman ja sen perusteet ja näin ollen osaa sitä käyttää.

Jokainen kuvapatteriston käyttäjä saa tietysti valita sen itselleen luontaisimman tavan kantaa kortteja mukanaan, mutta jotta niiden käytettävyys pitkin työpäivää olisi mahdollisimman hyvä, on ne kokonsakin puolesta suunniteltu taskuun so-

piviksi tai kaulanauhassa roikkuviksi. Mikäli korteista olisi tehty isommat, ne olisivat äkkiä jääneet työpöydälle siinä vaiheessa, kun vanhemmat hakevat lapsiaan esimerkiksi suoraan pihalta ja näin ollen mahdollisuudet vuorovaikutukseen jäisivät jälleen turhan vähäisiksi.

6.2 Kehittämishankkeen eteneminen

Kehittämisellä tarkoitetaan usein hankeperustaista toimintaa. Kehittämishankkeella on tietty ajallinen jatkumo, sille asetetut tavoitteet ja määritellyt toimintatavat. (Toikko & Rantanen 2009, 13–14.) Kehittämishankkeessa yhdistyvät niin käytännön toteutus, kuin myös toteutuksen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Kehittämishankkeen tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, kehittäväällä otteella toteutettu sekä kehittämishankkeen aihealueen teorian hallitsevuutta osoittava. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 9–10.)

Kehittämistä lähestytään yleensä kahdesta erilaisesta näkökulmasta. On kehittämishankkeita, jotka ovat selkeästi käytännöllisesti orientoituneita, ne eivät pyri siirrettävään tai yleistettävään tietoon. Toiset kehittämishankkeet taas tavoittelevat puhtaasti pelkkää tutkimuksellista tiedonantoa. (Toikko & Rantanen 2009, 29.) Meidän kehittämishankkeemme pyrki käytännönläheisyyden kautta tarjoamaan työelämälle uuden siirrettävän ja yleistettävän työvälineen.

Kehittämishankkeemme ideointi lähti ajatuksen tasolla liikkeelle jo elokuussa 2013, jolloin sovimme meidän opiskelijoiden välisestä parityöskentelystä ja päätimme tehdä lopputyömme nimenomaan kehittämishankkeen muodossa. Kehittämishankkeemme tiimoilta tahdoimme tehdä työtä, jolla olisi tarkoitus. Meillä ei vielä ollut tarkkoja ajatuksia koskien kehittämishankkeemme toteutusta, mutta aloitimme yhteistyömme etsimällä toimeksiantajaa, jolla olisi meidän työpanoksellemme todellista käyttöä.

Tässä alaluvussa selvennämme kehittämishankkeemme etenemistä (Kuvio 2). Kuvaamme kehittämishankkeen käynnistymistä, ideointivaihetta, suunnitteluvaihetta ja näitä seurannutta toteutusvaihetta. Arviointia toteutettiin läpi kaikkien edellä mainittujen vaiheiden.

KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN					
	AJANKOHTA	TOIMIJAT	TEHTÄVÄT	MENETELMÄT JA DOKUMENTOINTI	TULOS
2013 IDEOINTIVAIHE	marraskuu joulukuu	Anne, toimeksiantaja	4.11. yhteydenotto mahdolliseen toimeksiantajaan	kalenterityöskentely	tapaamisajan sopiminen
		Maria, Anne	12.11 suunnitelma seminaari	parityöskentely, keskustelu, muistiinpanot, sähköiset kansiot	esitys mahdollisesta toimeksiantajasta
		Maria, Anne, toimeksiantaja	15.11 tapaaminen toimeksiantajan kanssa	tiimityöskentely, keskustelu, palaverimuistio	sopiminen yhteistyöstä, aihevaihtoehtojen pohtiminen
			kehittämistyön aiheen pohdinta	parityöskentely, keskustelu, muistiinpanot, kehittämishanke- päiväkirja	aiheen päättäminen, rajaaminen ja ilmoittaminen 26.11
2014 SUUNNITTELU- VAIHE	tammikuu	Maria, Anne, toimeksiantaja	21.1 Tietoperusta seminaari, yhteydenotto toimeksiantajaan	parityöskentely, keskustelu, neuvotteleva arviointi, kehittämishanke- päiväkirja,	valmis suunnitelma, toimeksiantajan hyväksyntä
		Maria, Anne	tietoperustaan, muihin tutkimuksiin ja kehittämissihank- keisiin tutustuminen	muistiinpanot, sähköiset kansiot	valmius kehittämistyön toteuttamiseen
	helmikuu	Maria, Anne, toimeksiantaja	yhteydenotto ja tapaaminen toimeksiantajan kanssa 14.2	tiimityöskentely, keskustelu, neuvotteleva arviointi, palaverimuistio, kalenterityöskentely	vinkejä tietoperustaan, ideoita kuvapatteriston toteutukseen
				yhteydenotto perhetyöntekijään ja tapaaminen 26.2	tiimityöskentely, keskustelu, palaverimuistio, kalenterityöskentely
2014 TOTEUTUS- & ARVIOINTIVAIHE	maaliskuu	Maria, Anne, perhetyöntekijä	yhteydenpito perhetyöntekijään puhelimitse	keskustelu, muistiinpanot, kalenterityöskentely	kuvapatteriston eteneminen
			17.4 tapaaminen perhetyöntekijän kanssa	tiimityöskentely, keskustelu, neuvotteleva arviointi, palaverimuistio	kuvapatteriston viimeistelyä, palautteen saaminen
	huhtikuu	Maria, Anne, ohjaava opettaja	24.4 Ohjauskeskustelu	keskustelu, neuvotteleva arviointi, muistiinpanot	palautteen saaminen
		Maria, Anne, toimeksiantaja	Kuvapatteriston hyväksyttäminen	muistiinpanot, kehittämishanke- päiväkirja	palautteen saaminen, valmis kuvapatteristo
	toukokuu	Maria, Anne, opettajat, opiskelijat	Kehittämis- hankkeen esittely	tiimityöskentely, sähköiset kansiot	valmis ja hyväksytty kehittämishanke

Kuvio 2. Kehittämishankkeen eteneminen

Ideointi

Kehittämishankkeemme lähtökohtana toimi se, että kummallakin oli tavoitteenaan suorittaa koulutusohjelmamme mahdollistama lastentarhanopettajan pätevyys. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että kehittämishankkeemme aihealueen oli tultava varhaiskasvatuksesta, jotta pätevyyden saaminen olisi mahdollista. Varhaiskasvatus on meille aidosti mahdollinen työkenttä tulevaisuudessa, joten se aiheena antaa meille hyviä valmiuksia omaa työuraamme ajatellen. Koemme myös oman ammatillisuutemme rikastuvan yhdistämällä toiminnallisten menetelmien suuntautumisvaihtoehdon ja lastentarhanopettajan pätevyyden, sillä saamme näin ollen useampia eri näkökantoja ja menetelmiä, joita voimme työssämme hyödyntää.

Koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa opiskelijalle sellainen ammattitaito, että hänellä olisi mahdollisimman hyvät valmiudet työhön tutkinnon saamisen jälkeen. Kehittämishankkeen myötä opiskelija pystyy luomaan yhteyksiä työelämäänsä sekä kokeilemaan ja kehittämään omia työelämätaitojaan. (Airaksinen & Vilka 2003, 16–17.) Hirsjärvi ym. (2004, 65) mukaan on myös tavoitteellista käynnistää kehittämishanke opiskelijan kiinnostuksen herättävästä ilmiöstä tai havainnosta.

Kehittämishankkeemme toimeenpaneminen viivästyi ensimmäisten alustavien ideoiden kariuduttua siihen, että niiden kautta toteutetusta kehittämishankkeesta ei olisi ollut mahdollisuutta hankkia lastentarhanopettajan pätevyyttä. Ideaseminaarissa syyskuun 23. päivään mennessä emme vielä olleet löytäneet sellaista toimeksiantajaa, joka olisi kyennyt tarjoamaan kehittämishankkeellemme todellisesta työelämlähtöisestä tarpeesta ja varhaiskasvatuksen tiimoilta kumpuavaa aihetta. Saimme opiskelijatoveriltamme vinkin ottaa yhteyttä Salon varhaiskasvatuksen S2- lastentarhanopettajaan aiheen löytymisen toivossa.

Marraskuun alussa vuonna 2013 otimme yhteyttä S2 -lastentarhanopettajaan tiedustellaksemme olisiko Salon varhaiskasvatuksella tarvetta kahden sosionomiopiskelijan tuottamalle kehittämishankkeelle. Lähestyimme S2 -lastentarhanopettajaa asian tiimoilta sähköpostitse ja sovimme tapaamisen,

jossa tarkoituksena oli tarkastella mahdollisesti toteutuvaa yhteistyökuviota kasvotusten. Marraskuun alkupuolella koululla pidetyssä suunnitelmaseminaarissa toimeksiantaja siis puuttui edelleen, sillä tapasimme S2 -lastentarhanopettajan marraskuun puolessa välissä, noin viikko suunnitelmaseminaarin pitämisen jälkeen.

Tapaamisen yhteydessä S2 -lastentarhanopettaja toi ilmi Salon varhaiskasvatuksella olevan tarvetta ja aiheita useammallekin kehittämishankkeelle tai projektille. Tapaamisen jälkeen jäimme pohtimaan ja puntaroimaan esille tulleiden aiheiden hyödyllisyyttä omaa ammatillisuuttamme silmällä pitäen. Aiheiden joukosta valitsimme kuvapatteriston kehittämisen maahanmuuttajavanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden vuorovaikutuksen tueksi, koska koimme maahanmuuttajanäkökulmasta olevan meille hyötyä tulevaisuuden työkentillä. Kuvapatteristo on suunnattu varhaiskasvatuksen henkilöstölle, maahanmuuttajavanhemmille, sekä kasvatuskumppanuuden tukemisen myötä myös osittain heidän lapsilleen.

Otimme yhteyttä S2 -lastentarhanopettajaan ja ilmaisimme halukkuutemme ryhtyä työstämään kuvapatteristoa kehittämishankkeenamme. Keskustelimme kuvapatteriston lähtökohdista ja ideoista yhdessä hänen kanssaan varmistaaksemme yhteisymmärryksen sisällön tiimoilta ja rajataksemme selkeän kehittämistehtävän. Kun olimme tavanneet toimeksiantajan ja kehittämishankkeemme aihe oli lyöty lukkoon, ryhdyimme tutustumaan tietoperustaan; alan kirjallisuuteen, menetelmäkirjallisuuteen, sekä muihin kehittämishankkeisiin ja tutkimuksiin. Näiden pohjalta aloitimme kehittämishankkeemme sisällöllisen suunnittelu-työskentelyn.

Suunnittelu

Kehittämistoiminta edellyttää kartoitusta siitä, mitä kehittämishankkeen toimijat tavoittelevat. Kehittämistoiminnalla pyritään aina johonkin tavoitteeseen ja usein tavoite pyritäänkin määrittelemään mahdollisimman konkreettisesti. Kehittämishankkeen tavoitteiden määrittely kannattaa tehdä yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tavoitteen edistämiseksi on helpompi työskennellä, kun se on konk-

reettinen ja kaikkien toimijoiden tiedossa. (Anttila 2007, 91; Toikko & Rantanen 2009, 75.)

Suunnittelutyöskentelyn alussa laadimme kehittämishankkeellemme tavoitteet, tarkan kehittämistehtävän, mietimme kehittämisen menetelmiä, dokumentointiin liittyviä kysymyksiä, hioimme aikataulua sekä tarkempia suunnitelmia tavoitteisiin pääsemiseksi ja näiden pohjalta ryhdyimme kirjoittamaan suunnitelmaa työskentelyllemme. Tietoperustaseminaarissa, jossa tarkoitus olisi ollut esitellä kehittämishankkeemme tietoperusta ja se kirjallisuus, johon se pohjautuu, me hyväksytimme vasta suunnitelmamme. Tämän jälkeen saimme todella vasta lähteä niin sanotusti ”kentälle” työstämään kehittämishankettamme.

Kehittämishankkeen toimintasuunnitelma tehdään siksi, että hankkeen idean ja tavoitteiden tulee olla harkittuja, tiedostettuja sekä perusteltuja. Toimintasuunnitelman avulla pystytään jäsentämään, mitä kehittämishankkeessa ollaan tekemässä, koska se vastaa kysymyksiin, mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Tehtyyn toimintasuunnitelmaan olisi hyvä pystyä sitoutumaan. Toimintasuunnitelma aloitetaan lähtötilanteen kartoittamisesta ja edetään tavoitteiden asettamisesta aikataulun laatimiseen. (Airaksinen & Vilka 2003, 26–27.)

Lähetimme suunnitelman myös toimeksiantajan luettavaksi ja hyväksyttäväksi. Toimeksiantajalta saadun palautteen pohjalta muokkasimme ja tarkensimme suunnitelman sisältöä. Tämän jälkeen jatkoimme kuvapatteriston suunnittelua tavoitteisiin ja teoriakirjallisuuteen nojaten. Vaikka olimmekin hieman jäljessä kehittämishankkeemme aloittamisessa, pysyimme kuitenkin itsellemme asetuissa aikataulullisissa tavoitteissa sen jälkeen kun työskentely lähti käyntiin.

S2 -lastentarhanopettajalta saimme yhteistyömme edetessä arvokasta palautetta kehittämishankkeemme raportoinnista sekä itse kuvapatteriston suunnittelusta ja sen sisällöstä. Palautteen saaminen omasta toiminnasta ja sen vaikutuksista, sekä tämän palautteen käsittely ovat edellytyksiä toiminnasta oppimiselle ja omien tekstien muokkaamiselle ja hiomiselle. Palautteen antamisen ei tulisi tapahtua turhaan kiirehtien, sillä kyseessä ei ole aina pelkästään yksisuuntainen viestintä vaan pyrkimys ajatustenvaihtoon. (Hirsjärvi ym. 2004, 43–46.)

Seuraavan kerran tapasimme S2 -lastentarhanopettajan helmikuun puolessa välissä. Tällöin hän antoi vinkkejä ja neuvoja siitä, minkälaista teoriaa hyväksikäyttäen saisimme koottua mahdollisimman paljon hyödyllistä tietoa kuvapatteriston toteuttamista silmällä pitäen. Hän kertoi myös, minkälaista tietoperustaa hänen mielestään raportoinnissa olisi hyvä käyttää. Keskustelimme aiheesta ja mietimme myös sitä, kuinka kuvapatteriston tekeminen olisi järkevintä toteuttaa.

Hän toivoi meidän liittävän työhömmme nimenomaan teoriaa kuvien käytöstä vuorovaikutuksen välineenä, josta teimme raporttiimme oman alalukunsa. Kuitenkin teoriaa etsiessämme törmäsimme aiheeseen liittyvän kirjallisuuden vähyyteen. Kirjallisuutta siitä, kuinka kuvia käytettäisiin kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa aikuisten ihmisten välillä, ei löytynyt Turun ammattikorkeakoulun, Salon kaupungin alueen, eikä myöskään Turun kaupungin tai Pöytyän kunnan alueen kirjastoista meidän etsimänämme lainkaan. Näin ollen oli tyytyminen sellaiseen kirjallisuuteen, joka kertoi kuvien käytöstä vuorovaikutuksen välineenä yleisellä tasolla.

Kuvapatteriston toteutuksen ja raportoinnin edetessä tarvitsimme kattavan tietoperustan aiheille, joille kehittämishankkeemme perustui. Näin ollen tutustuimme tarkemmin valtavaan määrään teoriakirjallisuutta ja yritimme pohtia, mikä kirjallisuudesta olisi oleellista tietoa juuri meidän työtämme silmällä pitäen. Sellaista hankkimaamme kirjallisuutta emme raportoinnissa käyttäneet, joka osoittautui huonoksi tai epäoleelliseksi ja toteutimme myös nettilähteiden käytössä tarkkaa lähdekriittisyyttä.

Kun kehittämishankkeemme suunnittelutyö oli vauhdissa, mietimme, kuinka saisimme työskentelyymme sisällytettyä moniammatillista näkökulmaa. Helmikuussa 2014 päätimme ottaa yhteyttä Salon neuvolan perhetyöntekijään, jonka tiesimme tekevän yhteistyötä maahanmuuttajaperheiden kanssa. Tapasimme hänen kanssaan kaksi kertaa; kehittämishankkeemme suunnittelu- sekä toteutusvaiheessa. Ensimmäinen tapaamisemme oli helmikuun lopussa, jolloin keskustelimme alustavasti yhteistyöstä. Sovimme yhteistyön luonteesta ja siitä minkälaista panosta siihen häneltä toivoimme. Aloitimme ajatustyös-

kentelyn kuvapatteriston sisällöstä ja hän lupasi pohtia asiaa omasta näkökulmastaan perhetyöntekijänä.

Toteutus ja arviointi

Maalis-huhtikuussa olimme perhetyöntekijään yhteydessä vielä myös puhelimitse muutaman kerran ennen seuraavaa tapaamistamme, jotta kykenimme vaihtamaan mielipiteitä ja ottamaan huomioon perhetyöntekijän tietotaidon korttien suunnittelun edetessä. Toisen kerran tapasimme kuvapatteriston viimeistelyn merkeissä huhtikuun puolessa välissä. Istuimme alas ja mietimme yhdessä kuvapatteriston sisältöä ja sitä, mitä kuvia siinä olisi oleellista käyttää ja mitä ei.

Maahanmuuttajaperheiden parissa tehdyn työn kautta ansaittu tietotaito oli meille suureksi hyödyksi kuvapatteristoa suunnitellessa. Perhetyöntekijältä saimme työskentelyymme nimenomaan näkökulmaa myös siitä, mitä maahanmuuttajavanhemmat saattaisivat haluta lastensa päiväkotipäivän kulusta tietää ja mitä he ylipäättään kokevat suomalaisen päivähoidon olevan. Tämä toimi hienosti vastapainona sille näkökulmalle, jonka S2 -lastentarhanopettajan kautta saimme tietää siitä, mitä päivähoidon henkilöstön mielestä on tärkeää maahanmuuttajavanhemmille kertoa kasvatuskumppanuuden rakentumisen edellyttämiseksi.

Puolestaan ohjaavan opettajan neuvoja ja näkökulmaa eritoten raportointiin liittyen saimme läpi kehittämishankkeemme parissa työskentelyn. Ohjausta saimme niin seminaareissa, joita ehti olla meidän työmme eteenpäinviemisen edistämisen kannalta yhteensä kaksi, kuin ohjauskeskustelussa ja myös sähköpostitse. Koska työllämme ei ollut vielä aihetta idea- ja suunnitelmaseminaariin mennessä, saimme näissä kyllä ohjaavan opettajan tuen osaksemme, mutta emme nimenomaan suunnitteluun kohdistettua ohjeistusta. Ohjauskeskustelun, jonka yhteydessä ohjaava opettaja antoi palautetta kehittämishankkeemme raportoinnin sisällöstä kokonaisuudessaan, sovimme huhtikuun lopulle.

Kehittämishanke on opiskelijalle ainutkertainen ja merkityksellinen kokemus. Tästä syystä ohjauskeskusteluiden tulisikin antaa opiskelijalle myönteisiä elämyksiä ja oppimisen kokemuksia. Onnistuneeseen ohjauspalautteen edellytyksiin kuuluu ohjaavan opettajan ja opiskelijan molemminpuolinen luotta-

muksellinen, arvostava ja tasavertainen kohtaaminen. Positiivinen ilmapiiri ohjaavan opettajan kanssa käydyissä ohjauskeskusteluissa edesauttaa itse keskustelua ja avoimuutta vuorovaikutustilanteissa. (Lambert & Vanhanen-Nuutinen 2005, 282–283.)

Ohjauskeskustelussa saimme tunnustusta ja varmistusta hyvin tehdylle työlle, sekä huomioita raportin osa-alueista, jotka vielä kaipasivat muutosta tai lisäystä. Tässä vaiheessa raporttimme oli pääpiirteittäin valmis, mutta vielä vailla joitakin yksityiskohtia. Muokkasimme raporttia niiltä osin, joilta palautetta olimme saaneet ja lähetimme tämän jälkeen raportin jälleen myös toimeksiantajalle luettavaksi. Hän otti kantaa raportin sisältöön ja tämän palautteen otimme huomioon vielä viimeistellesämme raporttiamme.

Kuvapatteriston sisältöä ja toteutusta suunnitellessamme tulimme yksimielisesti siihen lopputulokseen, että meidän taitomme eivät olleet riittävät kuvakorttien piirtämiseen itse. Kuvakorttien piirtäminen olisi näin ollen myös ajallisesti ollut lähes mahdotonta. Tämän päätöksen tehtyämme päädyimme käyttämään jo olemassa olevia kuvia, joissa olisi käyttöoikeudet ulkopuolisillekin. Tutustuimme tarkemmin Papunet-sivustoon, ja sen sisältämään kuvapankkiin, josta olimme tulleet koulutusohjelmamme myötä tietoisiksi.

Papunet-sivusto on verkkopalveluyksikkö, josta löytyy informaatiota puhevammaisuudesta, kommunikoinnista ja selkokielestä. Sen sisältö on suunnattu eri keinoin kommunikoiville ja tietokonetta käyttäville ihmisille. Papunet-sivusto tarjoaa perheille, ammattilaisille ja opiskelijoille tietoa puhevammaisuudesta ja materiaalia kommunikointiin. Lisäksi se tiedottaa puhevammaisten ihmisten oikeuksista ja mahdollisuuksista. Papunet-sivusto sisältää kuvapankin, josta löytyy kattavasti kuvamateriaalia kommunikoinnin tukemiseen. (Papunet 2014.)

Papunet-sivuston kuvapankki sisältää erilaisia kuvatyylejä, kuten valokuvia, piirroskuvia, viittomakuvia sekä Sclera-piktogrammeja. Kuvapatteriston tuli olla mahdollisimman selkeä ja siksi päätimme valita näistä vain yhden kuvatyylin. Alustavasti suunnittelimme kuvapatteriston sisältävän värillisiä kuvakortteja, mutta koska kaikilla Salon kaupungin varhaiskasvatuksen yksiköillä ei oman

kokemuksemme mukaan ole väritulostinta, päädyimme mustavalkoiseihin kuviin. Koska tavoittelemme käyttönoton helppoutta, ei kuvapatteriston tulostamaan lähteminen yksikköön, josta väritulostin löytyisi, tue tavoitteitamme. Mikäli värillisen kuvapatteriston tulostaisi mustavalkoisena, vaarana siinä olisi se, että kuvat tulostuisivat harmaina ja epätarkkoina, jolloin niiden ymmärrettävyys heikentyisi.

Tutustuimme Papunet-sivuston eri kuvatyötyökalujen tarjoamaan valikoimaan ja yhteisen pohdinnan jälkeen päädyimme käyttämään kuvapatteristossamme Sclera-piktogrammeja. Sclera-piktogrammit vastasivat käyttötarkoitustamme parhaalla tavalla; ne ovat mustavalkoiset, selkeät, neutraalit, helposti ymmärrettävät ja niiden valikoima on monipuolinen ja laaja. Valittuamme kuvatyötyökalun aloimme suunnitella mitä kuvia kuvapatteriston tulisi sisältää. Tapasimme Salon perhetyöntekijän huhtikuun 2014 puolella välissä ja kuulimme myös hänen mielipiteensä koskien kuvapatteriston sisältöä. Saimme häneltä arvokkaita ajatuksia ja ideoita kuvapatteriston sisällöstä ottaen huomioon sen käytettävyyden maahanmuuttajaperheiden parissa.

Kuvapatteriston toteutuksessa käytimme apuna Papunet-sivuston kuvatyökaluluohjelmaa. Kuvatyökaluluohjelman avulla saimme valittua sivustolta haluamamme, ennalta suunnittelemaamme kuvat Word -tiedostoon. Sovitimme ne oikean kokoisiksi ja asettelimme loogiseen järjestykseen. Kuvista tehtiin sen kokoiset, että yhdelle sivulle mahtui kuusi kuvaa. Näin ollen kuvista tuli juuri sopivan kokoisia ja taskukäyttöön soveltuvia.

Kuvapatteristoa työstäessämme mietimme sitä, olisiko merkityksellistä, että kuvien yhteydessä olisi kuvateksti, joka kertoisi kuvassa olevan asian tai tapahtuvan tilanteen. Kuvapatteriston ensisijaisena tarkoituksena ei ole kuitenkaan suoranaisesti opettaa suomen kieltä maahanmuuttajalasten vanhemmille, vaan mahdollistaa vuorovaikutuksen toteutuminen heidän kanssaan. Perhetyöntekijän kanssa asiaa pohdittuamme tulimme siihen tulokseen, että kuvaa vastaava teksti toimisi päivähoitoon henkilöstön tukena kuvapatteristoa käytettäessä, joten se oli niihin hyvä silti sisällyttää. Sclera-piktogrammeissa on valmiiksi kuvia

vastaavat tekstit, joita muokkasimme haluamallamme tavalla, oikeanlaiseen muotoon.

Lähetimme toteuttamamme kuvapatteriston sähköpostitse arvioitavaksi S2 -lastentarhanopettajalle. Saimme häneltä palautetta kuvapatteriston sisällöstä, jonka pohjalta muokkasimme sen lopulliseen muotoonsa. Lisäsimme saadun palautteen perusteella S2 -lastentarhanopettajan ehdottamia kuvia, jotka hän vielä koki tarpeellisiksi. Viimeiseksi jäimme kuvapatteriston valmistumisen myötä miettimään sitä, tarvitsisiko kuvapatteristoon liittää lyhyt ja ytimekäs, mutta tarpeeksi informatiivinen ohjeistus.

Pohdimme avaisiko ohjeistus päivähoidon henkilöstölle paremmin kuvapatteriston käyttötarkoitusta, vai sekoittaisiko se sen sijaan kuvapatteriston tulostamisen ja suoran käyttöönoton helppoutta olemalla liitettynä kuvien kanssa samaan tiedostoon. Päädyimme siihen, että jonkinlainen ohjeistus kuvapatteristolle olisi joka tapauksessa tarpeen, mutta otimme vielä yhteyttä S2 -lastentarhanopettajaan saadaksemme tietää hänen mielipiteensä asiasta. Saimme ohjeistuksen hyödyllisyydelle häneltä varmistuksen, joten suunnitelimme vielä lopuksi sen sisällön ja liitimme ohjeistuksen kuvapatteriston kanssa samaan Word – tiedostoon.

6.3 Aineiston dokumentointitavat ja tuotettu materiaali

Kehittämishanke edellyttää monipuolista sisällön seuranta. Seuranta perustuu dokumentaatioon, jota voidaankin pitää kehittämishankkeen käytännön työvälineenä. Kehittämishankkeen seuranta pyritään myös ryhmittelemään, joka käytännössä näkyy eri tavoin kerättyinä dokumenttiaineistoina. (Toikko & Rantanen 2009, 80.) Käytimme erilaisia dokumentoinnin tapoja kehittämishankkeemme edetessä, jotta pystyimme niiden kautta vahvistamaan hankkeemme luotettavuutta ja varmistamaan sen, että työskentelymme, varsinkin raportoinnin eri vaiheissa, olisi mahdollisimman tehokasta dokumentoituja aineistoja apuna käyttäen.

Salosen (2013, 23) mukaan kaikki kehittämishankkeen aikana tuotetut materiaalit sekä aineistot ovat yhtä tärkeitä riippumatta siitä, vaikka jokin aineisto tai materiaali olisikin tärkeämmässä asemassa raporttia kirjoittaessa. Hän korostaa kuinka tärkeää on, että kehittämishankkeen työskentelyn aikana tuotetaan riittävä määrä erilaisia aineistoja, joita voidaan käyttää hyödyksi. Kehittämishankkeessa käytännön työskentely tulee olla riittävästi dokumentoitu ja raportoitu. Kehittämishankkeessamme olemme käyttäneet seuraavanlaisia dokumentoinnin tapoja; kehittämishankepäiväkirjaa, palaverimuistioita, sähköisiä muistiinpanoja, sähköisiä kansioita tuotettua materiaalia varten, sekä kalenterityöskentelyä.

Kehittämishankepäiväkirja on erinomainen apuväline hankkeen edistämisessä ja seuraamisessa. Muistiinpanovälineenä toimii esimerkiksi vaivattomasti mukana kuljetettava muistikirja, johon pystyy paikasta riippumatta kirjaamaan ajatuksia, ideoita, kysymyksiä, oivalluksia ja huomioita kehittämishanketta koskien. Kehittämishankepäiväkirjaan voidaan kirjata erilaisia tapahtumia, kokemuksia ja opittuja asioita koskien kehittämishanketta. Siinä on myös mahdollista painottaa omien oppimiskokemusten analysointia. Olennaisinta on, että kehittämishankepäiväkirjaa pidetään koko hankkeen ajan. (Hirsjärvi ym. 2005, 45, 207; Toikko & Rantanen 2009, 81.)

Pidimme molemmat säännöllisesti kehittämishankepäiväkirjaa. Päiväkirja toimi hyvänä apuvälineenä muistin tukena sekä ajatuksien järjestelijänä. Kirjasimme siihen ylös erilaisia pohdintoja jäsennelläksemme kehittämishankkeemme tapahtumia ja sen etenemistä. Kehittämishankkeessamme dokumentoimme myös yhteistyökumppaneiden kanssa käytyjä keskusteluja ja tapaamisia palaverimuistioita apuna käyttäen. Yhteistyöpalavereissa kirjasimme muistioihin käsin kaiken yhteistyökumppaneilta saadun arvokkaan ja oleellisen tiedon. Pystyimme palaamaan näihin muistioihin raportoinnin eri vaiheissa, ja näin ollen saimme kaiken kehittämishankkeemme varrella saadun tiedon käytettyä hyödyksi.

Sähköisiin asiakirjoihin tallensimme ranskalaisin viivoin muistettavia sekä hoidettavia asioita lähinnä oman muistimme tueksi. Tarvittaessa pystyimme lähettämään näitä asiakirjoja sähköisessä muodossa toisillemme. Loimme molem-

mat omille kannettaville tietokoneillemme sähköiset kansiot kaikkea tuotettua materiaalia varten koskien kehittämishankettamme. Näin kaikki asiakirjat sekä muut tuotetut materiaalit säilyivät samassa paikassa, järjestyksessä ja helposti saatavilla.

Dokumentoimme myös kehittämishankkeemme toiminnan vaiheita kalenteriteknikkaa käyttäen. Toikon ja Rantasen mukaan (2009, 81) kalenteriin tehdyistä merkinnöistä voidaan jälkikäteen hahmottaa, kuinka kehittämishanke on edennyt, mitä käytännössä on tehty ja ketkä ovat osallistuneet erilaisiin toimintoihin. Kalenteri on myös hyvä työntekijöiden keskinäisen viestinnän väline. Kehittämishankkeemme työstämisen aikana sovimme useita tapaamisia, jotka olimme merkinneet kalentereihimme. Näihin tapaamiskertoihin olikin helppo palata raportoinnin eri vaiheissa ja saimme näin ollen itsekkin palautettua mieliimme selkeän käsityksen kehittämishankkeemme kulun kokonaisuudesta.

6.4 Arviointi ja kehittämisideat

Palatessamme kehittämishankkeelle toimeksiantajan toiveiden mukaan asettaimme tavoitteisiin, koemme tuotoksen vastanneen niihin niin hyvin, kuin se työelämässä tehdyn arvioinnin puuttuessa on mahdollista. Kuvapatteriston tavoitteena oli luoda mahdollisuus vuorovaikutukseen ilman yhteistä kieltä, toimia puheen tukena ja parantaa maahanmuuttajavanhempien osallisuutta päiväkodin arjessa sekä näin ollen kehittää kasvatuskumppanuuden laatua. Kuvapatteriston roolia perheiden osallisuuden tukemisessa ja kasvatuskumppanuuden laadun kehittämisessä on vaikea arvioida ennen, kun se on ollut testikäytössä. Kuvapatteristo on kuitenkin suunniteltu vastaamaan näihinkin edellytyksiin.

Koemme, että kuvapatteristo sisältää monipuolisesti keskeisimmät asiat, joita päiväkodissa ja päiväkotipäivän aikana saattaa tulla ilmi ja joista vanhemmille kertominen on tärkeää. Myös toimeksiantajalta saadun palautteen mukaan olimme koonneet oleellisen tuotokseen hyvin. Kuvakorteissa on kuvien tukena käytetty kuvatekstiä, jonka tarkoituksena on helpottaa päivähoidon henkilöstöä korttien käytössä. Päätös tekstin lisäämisestä oli kuvapatteriston ja sen käytet-

tävyiden edun mukaista. Koemme, että työntekijän on huomattavasti helpompi etsiä korttien joukosta tarvitsemaansa nimenomaan tekstin perusteella. Maahanmuuttajavanhempien kannalta tekstin olemassaololla ei juuri ole merkitystä, sillä korttien suoranaaisena tarkoituksena ei ole opettaa heille suomen kieltä.

Kuvapatteristosta muodostui selkeä ja kattava, jonka vuoksi sen avulla vuorovaikutus ilman yhteistä kieltä on uskoaksemme mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista. Kuvapatteristossa käyttämämme Sclera-piktogrammit tarjoavat useita vaihtoehtoisia keinoja kertoa maahanmuuttajavanhemmille heidän lastensa päiväkotipäivän sisällöstä. Tämän ansioista toivomme sen tulevan käyttöön kaikille sitä tarvitseville, sillä uskomme, että mahdollisuus tehdä kuvapatteriston avulla työtä juuri itselleen sopivimmalla tavalla laskee sen käyttöönoton kynnystä. Sähköisellä tallennusmuodolla ja yksinkertaisella tulostettavuudella pyrimme myös tuohon samaan päämäärään.

Edellä mainituilla valinnoilla olemme kiinnittäneet huomiota myös siihen, että kuvapatteristolla olisi mahdollisuudet hyvään levitettävyyteen. Sähköiseen muotoon tallennetun kuvapatteriston voi helposti lähettää esimerkiksi työsähköpostin välityksellä eri yksiköihin tai antaa eteenpäin erilliselle muistitikulle tallennettuna. Tuottamaamme kuvapatteristoa ei ole ajan rajallisuudesta johtuen testattu työelämässä. Näin ollen emme ole tietoisia sen todellisesta käytettävyydestä käytännössä tai mahdollisista päivähoiton arjessa esiin nousevista puutteista.

Tällainen testaus kuvapatteristolle olisi toivottavaa tehdä ja näin ollen tämä olisi ensiarvoisen tärkeä ja hyödyllinen kehittämisen kohde. Kuvapatteristo tulisi antaa testikäyttöön yksiköihin, joissa sille olisi tarvetta ja tämän jälkeen haastella joko suullisesti tai kyselylomakkeen muodossa yksiköiden työntekijöitä ja tämän palautteen pohjalta tehdä kuvapatteristoon sen kaipaamat muutokset. Vasta tällöin työvälineen yksinkertaisuus ja helppokäyttöisyys käytännössä olisi täysin taattu. Eikä ole sanottua, ettei vielä tämänkin jälkeen esille voisi nousta asioita, jotka pitäisi toteuttaa toisella tavalla.

Maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa työskennellessä on tärkeää muistaa kulttuurierojen myötä mahdollisuudet väärinkäsitysten syntymiseen. Muun

muassa kasvatukselliset kysymykset voivat olla eri kulttuureista tulevien henkilöiden välillä ristiriidassa keskenään, sillä toisaalla saattavat sellaiset kasvatusmetodit olla sallittuja, jotka Suomessa ovat lainvastaisia. Tärkeimmät, kulttuurieroihin liittyvät seikat, joita työväliseen sisältöä suunnitellessa tuli ottaa huomioon liittyivät kuitenkin tiettyihin kuvallisiin ja eleellisiin ilmaisuihin.

Ilmaisuiden merkitys voi erota rajustikin eri kulttuurien välillä. Esimerkiksi peukalon näyttäminen on Suomessa positiivinen asia, mutta kaikkialla maailmassa se ei välitä ollenkaan samaa viestiä. Tämän takia emme voineet käyttää tietyn tyyppisiä, meille suomalaisille ilmiselviä ja helppoja kuvallisia ilmaisuja, kuten edellä mainittu peukalon näyttäminen. Tiedostimme, että kuvakorttien sisällön suunnittelussa oli noudatettava tarkkaa korrektiutta ja pyrimmekin tietoisesti tekemään niistä mahdollisimman kulttuurineutraalit.

Koimme ottaneemme hyvin myös muita eettisiä kysymyksiä huomioon liittyen kehittämishankkeen tekemiseen yleensä. Oman toiminnan oikeellisuuden pohdinta ja kehittämishankkeen luotettavuuden varmistaminen olivat tärkeässä osassa hankkeen edetessä. Kehittämishankkeemme tuotoksen toteuttamiseen emme tarvinneet erillisiä lupia Salon kaupungilta. Kuvapatteriston tuottamiseen emme käyttäneet lasten havainnointia, valokuvaamista tai muita tallenteita, joten lupien pyytäminen lasten vanhemmilta ei myöskään ollut tarpeellista.

Kehittämishankkeemme työstämisessä käytimme vain luotettavia lähteitä. Olimme mielestämme lähteiden käytössä kriittisiä; pyrimme välttämään raportoinnissa vanhentunutta teoriakirjallisuutta ja kiinnittämään huomiota lähteiden ajantasaisuuteen. Kehittämishankkeemme raportoinnissa suosimme teoriakirjallisuutta, sillä Internet-lähteiden mahdollisuus epäluotettavuuteen on niihin verraten suurempi. Harkitsimme huolellisesti käyttämiemme Internet-lähteiden luotettavuutta ja niiden käyttöä raportoinnissamme.

Lähdekriittisyys ja lähteiden luotettavuuden varmistaminen loivat vahvan perustan myös kehittämishankkeemme luotettavuudelle kokonaisuudessaan. Lähdekriittisyyden rinnalla yhtä lailla monipuolinen aineiston ja materiaalin dokumentointi vahvistivat työmme luotettavuutta.

7 POHDINTA

7.1 Oppiminen läpi kehittämisen vaiheiden

Kehittämishankkeemme alussa toivoimme löytävämme toimeksiantajan, jolla olisi todellinen, olemassa oleva tarve kehittämiselle. Niin meidän, kun toimeksiantajammekin toiveet kohtasivat aloittaessamme yhteistyön. Mahdollisuus kehittämishankkeemme aiheen valintaan oman kiinnostuneisuutemme pohjalta vaikutti suuresti työskentelyn aktiivisuuteen ja motivoituneeseen työotteeseen. Koimme kehittämishankkeemme aiheen tarpeelliseksi ja merkitykselliseksi kehittämisen kohteeksi. Suunnitteluvaiheessa tutustuimme kehittämishankkeemme aiheeseen ja rajasimme sen laajuuden työn luonteeseen sopivaksi. Tämä oli hankalaa siksi, että koimme kuvapatteriston tarvitsevan työyhteisön käytännöstä kumpuavaa arviointia, mutta kehittämishankkeelle asetetusta aikarajasta johtuen tämänkaltainen arviointi oli pakko rajata sen ulkopuolelle.

Vastaavanlaista kuvapatteristoa ei toimeksiantajamme mukaan ole Salon varhaiskasvatuksen käyttöön tuotettu aikaisemmin. Tutustuessamme kehittämishankkeemme teoria- ja menetelmäkirjallisuuteen, aiheeseen liittyviin aikaisempiin kehittämishankkeisiin ja opinnäytetöihin sekä Internetin tarjoamaan informaatioon emme löytäneet kuvapatteristoamme vastaavaa, samaan tarkoitukseen kehitettyä työvälinettä. Törmäsimme myös kuvien käytöstä kertovan teoriakirjallisuuden vähyyteen. Löytämämme, laadukasta teoriaa sisältävä kirjallisuus kuvien käytöstä koski lähinnä henkilöitä, joilla on puheen tuottamisessa tai sen kuulemisessa fyysisiä rajoitteita. Eri äidinkielen omaavien henkilöiden välisen kommunikoinnin tukemiseen kuvien avulla emme löytäneet teoriakirjallisuutta.

Jouduimme muokkaamaan omaa toimintaamme ja pohtimaan ratkaisujamme, jotta kykenimme paikkaamaan tämän teorian puuttumisen. Toisin sanoen jouduimme tekemään enemmän töitä sen eteen, että saimme selville, millaiset ratkaisut saattaisivat lisätä tai vähentää kuvapatteriston käytettävyyttä. Mikäli kir-

jallisuutta olisi löytynyt, olisimme voineet nojata tuotoksemme kehittämistä suoraan tiettyyn teoriaan ja saaneet kenties käyttöömmek näkökantoja, joita emmek ehkä nyt tulleet ajatelleeksi. Vaikka haimmek kirjallisuutta neljästä eri kirjastosta, myös aiheeseen liittyvien englanninkielisten, tarpeeksi uusien lähteiden löytäminen oli vaikeaa.

Kuvapatteriston tuottaminen tuntui ajoittain haastavalta lähdekirjallisuuden niukuudesta johtuen, mutta toisaalta se oli myös vapauttavaa. Näin ollen saimme itse määrittellä tuotoksemme sisällöllisen ja ulkoasullisen toteutuksen parhaalla näkemällämme tavalla ilman, että moni aiemmin samasta aiheesta tehty tutkimus, kehittämishanke tai kirjallisuus olisi rajannut työmme suunnan ja sen oteukset.

Menetelmäkirjallisuuteen tutustumalla valikoitui heti kehittämishankkeemme alussa muutamia sellaisia kehittämisen menetelmiä, joita alustavasti ajattelimmek työskentelyssämme tarvita. Osa kehittämisen menetelmistä vakiintui kuitenkin vasta myöhemmässä työstämisen vaiheessa. Oli erikoista huomata, miten kehittämishanketta aloittaessa vaikeilta tuntuvien menetelmien käyttö ja niiden ymmärtäminen kehittyi ajan myötä. Alussa laadimme hankkeellemmek myös aikataulun, jota pyrimmek noudattamaan täsmällisesti. Luomamme aikataulu kannusti ja johdatteli tarkoituksensa mukaisesti meitä etenemään kehittämishankkeemme työstämisen vaiheesta toiseen.

Koimme parityöskentelymme toteutuneen moitteettomasti läpi koko kehittämishankkeen. Olimmek miettineet parityöskentelyn riskejä jo työhömmek ryhtyessä ja näin ollen pystyimme tietoisesti vaikuttamaan parityöskentelymmek laatuun. Pyrimmek molemmat alusta lähtien huolellisen työn tekemiseen ja kehittämishankkeemme viimeistelyvaiheessa huomasimmekin, kuinka kannattavaksi ja palkitsevaksi huolellinen työstäminen osoittautui. Parityöskentelymmek toi kuitenkin myös omat haasteensa se, että asummek eri paikkakunnilla. Työharjoittelun ja vuorotyön aikataulujen yhteensovittaminen tuntui haasteelliselta, mutta saimme kuitenkin kalentereihimmek sovittua yhteisiä tapaamisia viikonlopuille. Tällöin pystyimme konkreettisesti samassa paikassa työstämään kehittämishankettamme eteenpäin.

Yhteistyössä toimeksiantajamme kanssa esiintyi samankaltaisia vakavia aika-
taulullisia haasteita, kuin parityöskentelyssämmekin. Koimme yhteistyön kuitenkin toteutuneen tarpeen vaatiessa, verottamatta työmme laatua. Pyrimme kehittämishankkeemme aikana vaihtamaan aktiivisesti sähköpostia toimeksiantajamme kanssa, vaikkakin olimme myös tietoisia kasvotusten toteutuvan vuorovaikutuksen merkityksellisyydestä.

Saimme toimeksiantajaltamme palautetta kehittämishankkeemme työstämisen eri vaiheissa. Saamamme palaute oli sekä kannustavaa että rakentavaa ja ohjeistavaa. Koimme rakentavankin palautteen ensiarvoisen tärkeäksi niin oman työmme reflektoinnin edistämisen kannalta, kuin kehittämishankkeemme parhaan tuloksen saavuttamista ajatellen. Ohjauskeskustelu ohjaavan opettajan kanssa oli myös antoisa; saimme tunnustusta jo hyvin tehdystä työstä ja vinkkejä kehitettäviin osa-alueisiin. Hankkeemme eteenpäin viemisen ja arvokkaan palautteen saamisen kannalta koimme seminaarityöskentelyn erityisen tarpeelliseksi.

7.2 Ammatillinen kasvu ja kehitys

S2 -lastentarhanopettajalla oli tarjota useampikin aihealue, johon Salon varhaiskasvatus kaipasi kehittämishankkeemme kaltaista työpanosta. Tämä antoi meille mahdollisuuden aiheen valintaan omien intressiemme pohjalta. Tästä seurasi ahkeraa ajatustyöskentelyä koskien sitä, mikä edistäisi parhaiten omaa ammatillisuuttamme ja sen kehitystä. Koimme kehittämishankkeen työstämisen kokonaisuudessaan vahvistavan ammatillisia valmiuksiamme niin monikulttuurisesta näkökulmasta kuin itse työvälineen tuottamisenkin kautta. Työvälineen tuottaminen antoi meille oppeja ja kokemusta kehittämishankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta tulevaisuutta silmällä pitäen.

Mielestämme monikulttuuriseen asiakaskuntaan perehtyminen vahvisti valmiuksiamme toimia maahanmuuttajatyössä tulevaisuudessa ja kenties myös antoi eväitä katsoa asioita maahanmuuttajan näkökulmasta. Kehittämishankkeen myötä opimme muun muassa, kuinka maahanmuuttajataustaisten perheiden ja

päivähoidon henkilöstön välisen kasvatuskumppanuuden tukemiseksi on ensiarvoisen tärkeää tutustua maahanmuuttajaperheiden kulttuuriin arvoihin ja taustoihin. Uskomme tällaiselle osaamiselle olevan sosiaalialalla kysyntää yhä monikulttuuristuvammassa yhteiskunnassamme.

Opimme kehittämishankkeemme myötä joustavaa ja pitkäjänteistä työtettä. Työstämisen eri vaiheissa asiat muuttuivat moneen kertaan, eivätkä vaivannäöstä huolimatta valmistuneet hetkessä. Jouduimme siis sietämään keskeneräisyyttä, harjoittamaan runsaasti itsereflektointia ja oman toimintamme tehokkuuden pohdintaa. Kuvapatteristoa suunnitellessamme, otimme mielestämme hyvin huomioon tuotoksen käyttäjäystävällisyyden, jotta tuottamamme kuvapatteristo vastaisi alkuperäisiin tavoitteisiinsa ja tulisi aktiiviseen käyttöön Salon varhaiskasvatuksen yksiköissä ja miksei muuallakin. Koemme suoriutuneemme tehtävistämme kunnialla ja hoitaneemme hankkeen alusta loppuun asti noudattaen laadukasta, luotettavaa, huolellista ja asiaan kuuluvaa työtettä.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino.
- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio. Tuotoksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
- Eerola-Pennanen, P. 2011. Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS- kustannus. 233–235.
- Frisk, O. & Tulkki, H. 2005. Kulttuuriavain. Helsinki: Otava.
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.
- Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Hepola, S. & Vaaraniemi, T. 2012. Kuvat käyttöön visualisointi kommunikoinnin ja käyttäytymisen tukena. Helsinki: Puheterapeuttien Kustannus Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka.; Remes, Pirkko. & Sajavaara, Paula. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. 2011. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Järvinen, M.;Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Karikoski, H. & Tillikka, A. 2011. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS- kustannus. 77-92.
- Karling, M.; Ojanen, T.; Sivén, T.; Vihunen R. & Vilén, M. 2009. Lapsen aika. 12., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kivijärvi, T. 2011. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS- kustannus. 246–259.
- Koivunen, P-L. 2009 Hyvä päivähoito.Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy. 42–53.
- Laki lasten päivähoidosta 25.3.1983/304.
- Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2010. Hankekirjoittaminen. Välineitä hanketoimintaan ja opinnäytetyöhön. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Juva: PS-kustannus.

Mannila, S.; Messing, V.; van den Broek, H-P. & Vidra, Z. 2010. Immigrants and ethnic minorities. European country cases and debates. Helsinki: National institute for health and welfare.

Oksi-Walter, P.; Roos, J. & Viertola-Cavallari R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.

Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu

Siiskonen, T.; Aro, T.; Ahonen, T. & Ketonen, R. 2003. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Juva: WS Bookwell Oy.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2., uudistettu painos. Tampere: Tampere University Press.

Trygg, B. 2010. Graafinen kommunikointi. Suom. Rautakoski, P. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Sähköiset lähteet

Council of Europe.2013. The concept of intercultural dialogue. European Union: Council of Europe. Viitattu 2.5.2014. http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/concept_EN.asp#P30_3374

Department for Education 2013. Viitattu 1.5.2014. <http://www.education.gov.uk/childrenandyoungpeople/families/a00203160/role-of-parents-in-childrens-learning>

Papunet 2014. Selkeää ja saavutettavaa viestintää. Viitattu 3.5.2014. www.papunet.net > Etusivu > Papunet-verkkopalveluyksikkö > Papunet-sivusto.

Salon kaupunki 2014a. Salon kaupungin maahanmuutto-ohjelma. Viitattu 12.1.2014 www.salo.fi > Etusivu > Salo-tietoa > Kansainvälinen ja monikulttuurinen Salo > Maahanmuuttajalle > Ohjelmat > Salon kaupungin maahanmuutto-ohjelma.

Salon kaupunki 2014b. Salon kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma. Viitattu 12.1.2014 www.salo.fi > Etusivu > Kasvatus ja koulutus > Varhaiskasvatus > Esiopetus > Salon kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma.

Salon kaupunki 2014c. Varhaiskasvatuspalvelut. Viitattu 12.1.2014. www.salo.fi > Etusivu > Palvelut toimialoittain > Sivistystoimi > Varhaiskasvatuspalvelut.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. 2.tarkistettu painos. Helsinki: Stakes. Saatavilla myös <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>.

Tilastokeskus 2014. Kuka on maahanmuuttaja? Viitattu 23.3.2014. www.stat.fi > Etusivu > Artikkelit > Kuka on maahanmuuttaja?

Tilastokeskus 2014. Tiimityö. Viitattu 14.1.2014. www.stat.fi > Etusivu > Tietoa tilastoista > Käsitteet ja määritelmät > Tiimityö.

Väestöliitto 2012. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 23.3.2014. www.vaestoliitto.fi > Väestöliiton etusivu > tieto ja tutkimus > Väestöntutkimuslaitos > Tilastoja ja linkkejä > Tilastotietoa > Maahanmuuttajat > Maahanmuuttajien määrä.

Esimerkki palaverimuistiosta

Palaverimuistio

15.11.2013

Paikka: Hurtintie 1, Halikko

Läsnä: Maria Kiiveri, Anne Koho, Irmeli Järvinen

Lähtökohdat:

- kiinnostuneisuutemme kehittämishankkeeseen
- kiinnostuksemme ja halukkuutemme yhteistyöhön
- toimeksiantajan etsiminen, jolla tarvetta
- esille tuli useita erilaisia aiheita
- aiheiden sisällöistä keskustelua – mikä paras meille?

Jatkosuunnitelmista keskustelua:

- sovimme tekevämme yhteistyötä
- jäämme pohtimaan esille tulleita aihealueita
- ilmoitetaan aiheen päätöksestä toimeksiantajalle
- jatketaan yhteistyötä siitä eteenpäin

Kuvapatteristo

KUVAPATTERISTON KÄYTTÖOHJEET

Oheinen kuvapatteristo on Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden kehittämishankkeena toteutettu työväline. Se on Salon kaupungin varhaiskasvatukselle tuotettu, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja maahanmuuttajalasten vanhempien välisen vuorovaikutuksen tueksi suunniteltu tuotos.

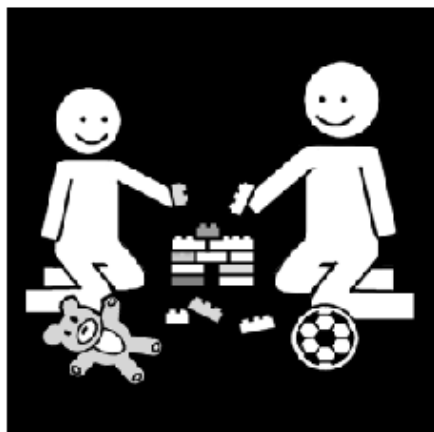
Kuvapatteriston kortteja yhdistelemällä pystytään kertomaan maahanmuuttajavanhemmille siitä, kuinka eri tilanteet hänen lapsensa päiväkotipäivän aikana ovat toteutuneet; sujuivatko esimerkiksi pihaleikit hyvin, huonosti vai kohtalaisesti tai söikö lapsi lounasta vähän, paljon vai ei ollenkaan. Kasvokorttien lisäksi kuvapatteristo sisältää niin sanotut "kyllä" ja "ei"-kortit, joilla pystytään kertomaan siitä, onko jokin toiminta kokonaisuudessaan toteutunut vai ei; nukkuiko lapsi päiväunet, söikö hän ruokansa ja niin edelleen.

Kasvokortit siis kuvaavat tilanteen sujuvuutta ja "kyllä" sekä "ei"-kortit kertovat siitä, onko jokin toiminta tapahtunut vai ei.

Esimerkiksi surunaama ja "kyllä"-kortti ruokailukortin yhteydessä kertovat siitä, että ruoan nauttiminen tilanteena on sujunut huonosti, mutta välipala on kuitenkin syöty. Pelkkä surunaama ja ruokailukortti yhdessä kertovat siitä, että ruokaa on syöty, mutta vähän. "Ei"-kortti ruokailukortin yhteydessä kertoo, että ruokaa ei ole syöty. Mikäli "kyllä" ja "ei"-korttien, sekä kasvokorttien käyttö samaan aikaan ei onnistu tai tuottaa hämmennystä, niitä voi käyttää kuvaamaan eri tilanteita täysin toisistaan irrallisina. Kuvakortteja käytetään puheen tukena, joten on todennäköistä, että "kyllä" ja "ei"-korttien käytön voi lopettaa melko pian, sillä nämä sanat ovat vieraskielisenkin helppo puheesta oppia.

Kortit ovat mahdollisimman käytännöllisen kokoiset, jotta niiden kantaminen mukana jokapäiväisessä työssä olisi vaivatonta ja luonteikasta. Kortit löytyvät helppokäyttöisestä Word -tiedostosta, josta ne on yksinkertaista tulostaa käyttöön, leikata ja laminoida kestävyuden takaamiseksi. Word -tiedostossa niiden koko on tarvittaessa myös muokattavissa.

Kuvapatteriston käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on ankarasti kielletty. Papunet.net omistaa kuvapatteriston kuvien tekijänoikeudet ja niiden käytössä tulee noudattaa Papunetin asettamia säännöksiä.

leikkiä yhdessä

leikkiä yksin

katsella toisten leikkiä

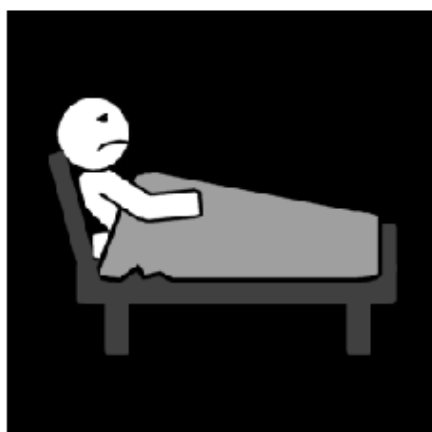
tulla toimeen

tapella

purra

ei päiväunia

nukkua

yksi tunti

kaksi tuntia

puoli tuntia

vartti

pestä kädet

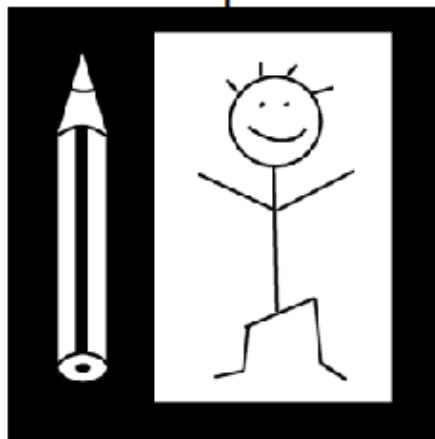
ryhmässä toimiminen

osata leikata saksilla

osata piirtää

jumpata

lauluhetki

musiikkihetki

askarrella

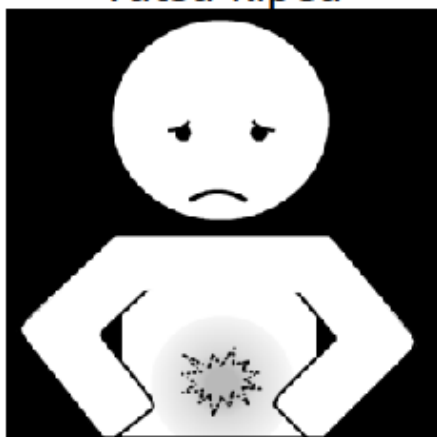
pihaleikki

metsäretki

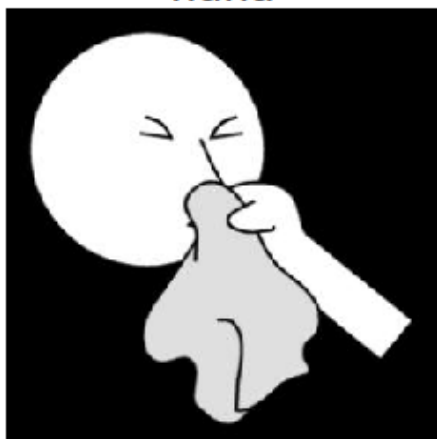
vatsa kipeä

korva kipeä

nuha

kuume

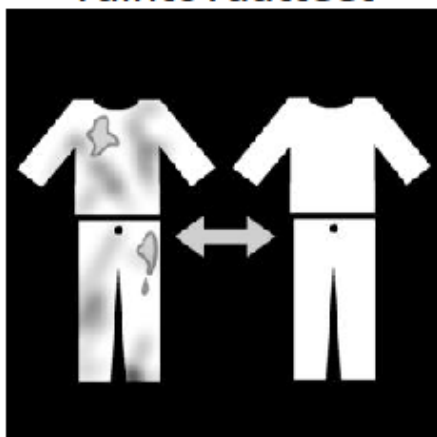
oksentaa

märät kengät

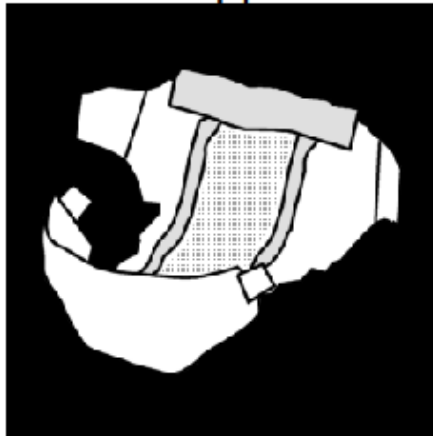
vaihtovaatteet

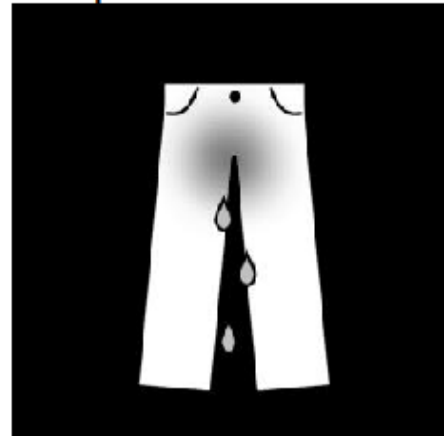
vaihtovaatteet

vaippa

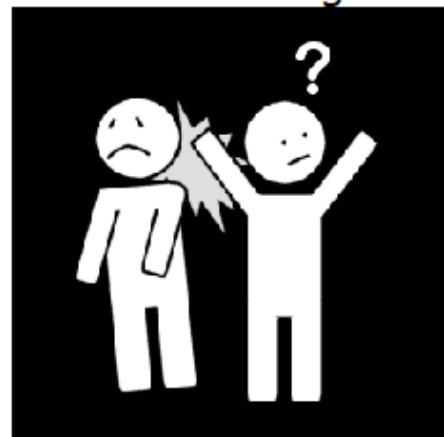
pissavahinko

pissata pottaan

satuttaa vahingossa

kaatua/liukastua

palella

väsynyt

nälkä

ruokailu

luistimet

kypärä

takki

sadetakki

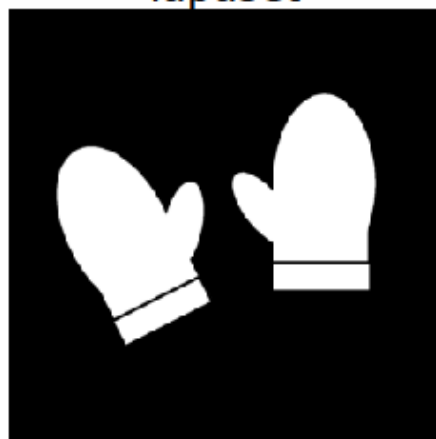
kumisaappaat

kaulahuivi

lapaset

pipo

lakki

naamiaiset

juhlapäivät

lelu

täitarkastus

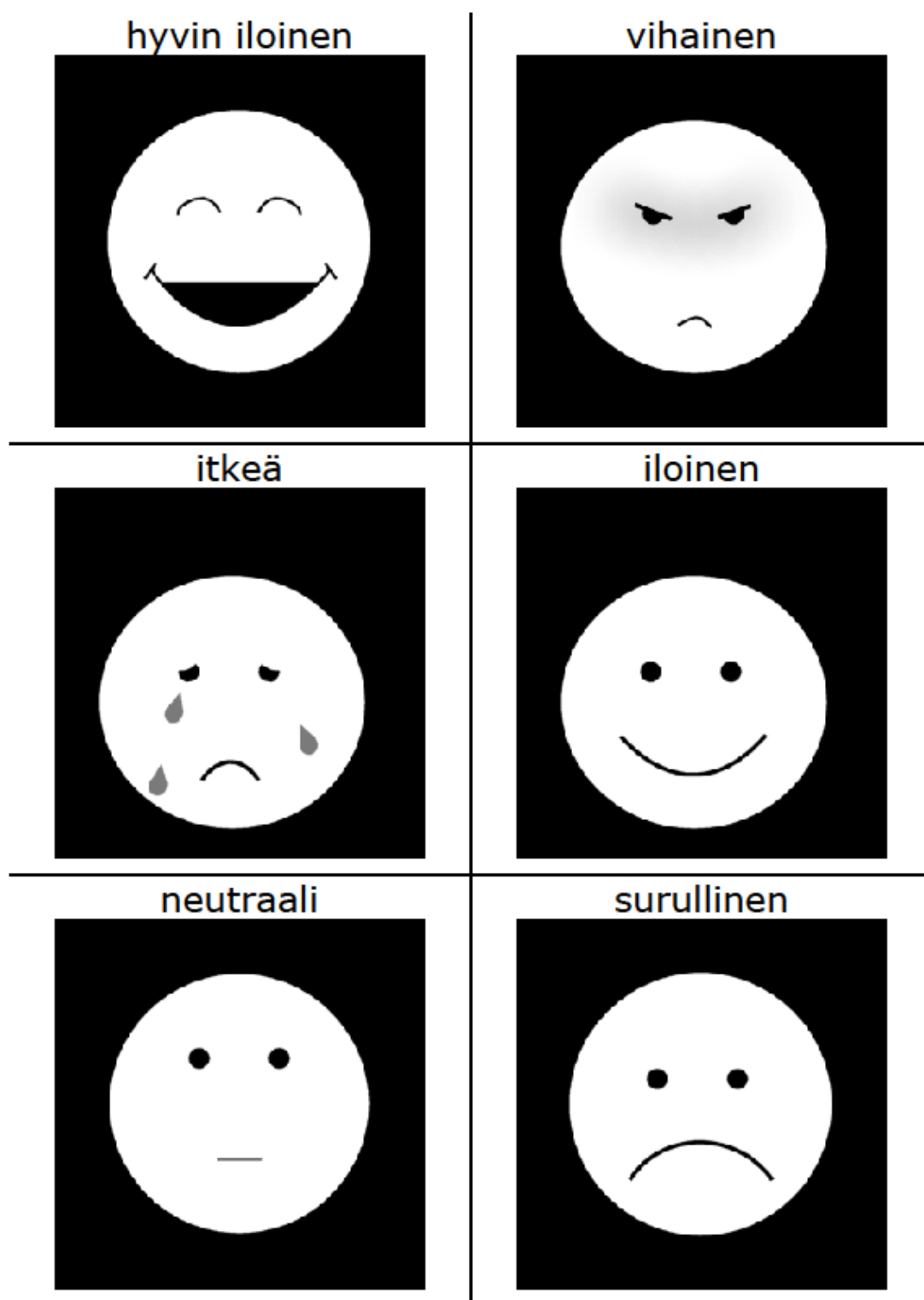

täitä

täishampoo

kyllä	ei
